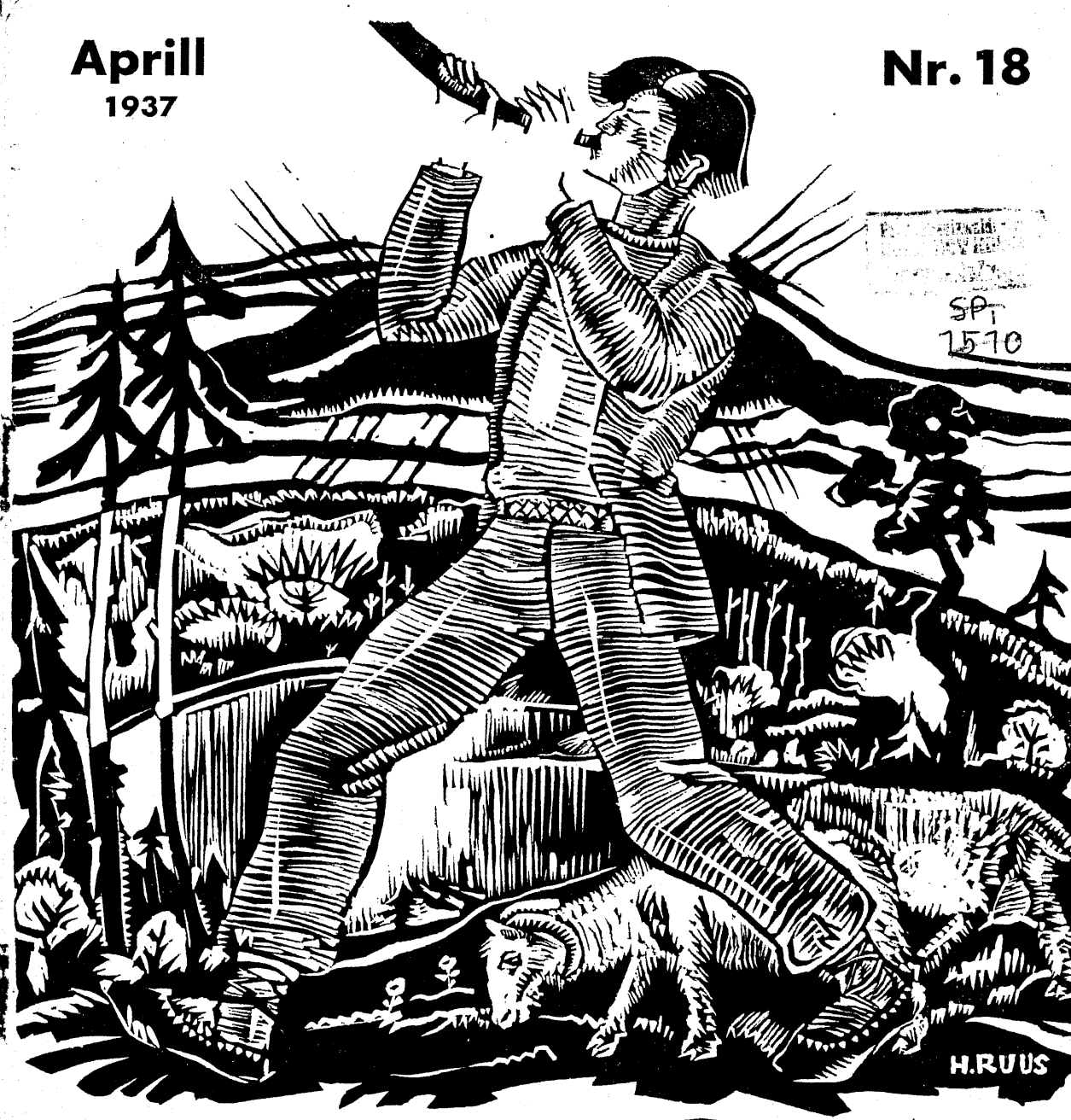
Aprill
1937

Nr. 18

SPT
1510

Tuleviku Rajad

Sisukord: H. Nuudi — Ja kirjutasid seinale. K. Mihkla — Raskeim õnnetus meie koolielus. Rain Rebas — Kevadevihm. Ants Luts — Kevad ja töö. Rain Rebas — Jumalagajätt. Arnold Eller — Eesti majanduselu arenemise suund ja väljavaated. Sva — Sirge selg — sirge iseloom. Karl Allik — Tänapäeva noorte huvialad. Ernst Pürge — Väikese sündivuse tagajärgedest eesti rahva tulevikule. Lea — Kevad. Värdi Rooneem — Raskus. Ärni Püssa — Eksam. Toimetus — „Tuleviku Radade" lühijuttude võistlus. Mõistatus. Tehnikanurk. Sport. Rahvusvahelise Kirjavahetuse Eesti Büroo teateid.

Kaas H. Ruusilt.

Keskkooli- ja gümnaasiuminoorsoo ajakiri

«Tuleviku Rajad»

Tulevikuradalased saavad maksuta kaasandena ingliskeelse ajakirja „Keep Smiling"

Maikuu number ilmub 25. mail. Sisuks lühijutte, kirjutusi meie suvituskohtadest ja matkadest, arvustusi jne.

Õpilased, vilistlased, õpetajad! Tehke kaastööd „Tuleviku Radadele"!

Aidake kaasa „Tuleviku Radade" levitamisele!

Kaastöö saata „Tuleviku Radade" toimetusele, Tallinn, Sakala 51. Tellimised ja kuulutused saata talitusele, Tallinn, Sakala 51. Raha maksta posti jooksvale arvele nr. 315.

„Tuleviku Rajad" maksavad:

sügispoolaasta (4 numbrit) — 90 snt., kevadpoolaasta (5 nr.) — 115 senti, kogu õppeaasta (9 numbrit) — 2 kr., üksiknumber — 25 snt.

„Tuleviku Radu" saab tellida ka igast postkontorist.

Tallinnas müügil Kooli-Kooperatiivis, Tartus — Ajakirj. kontoris (Rüütli tn.)

TULEVIKU RAJAD

EESTI KESKKOOLI- JA GÜMNAASIUMINOORSOO AJAKIRI

III aastakäik **30. aprillil** **Nr. 18**

„. . . Ja kirjutasid seinale . . ."

„. . .ja kirjutasid seinale . . . aga nad ei mõistnud kirja lugeda . . ."

Taaniel 5.

Pidutses, märatses Pelsatsar Paabeli kuningas orjade seas.

Ei jätkunud talle kokkuahnitsetud maisest varast, ei piisanud talle kuninglikest kuldseist aardeist, ei saanud küllalt talle lõbust püherduda poris, — ei, — vaid Püha Templi kuld- ja hõbekarikate järgi käis ta iha.

Ning see, mis kunagi kord olnud küllalt kõrge, küllalt püha, et seista Igavesel Altaril kui Igaviku pant, — see oli saanud saagiks neile, kellel m i d a g i ei ole püha . . .

Irvitavad teotuse sõnad kajasid kui rasked hoobid suures ruumis, kuld- ja hõbe-, vask-, raud-, puu- ja kivijumalate ülistuste saatel . . .

Imeline on alati olnud see, et inimene, — uima mõjul, — ülistama hakkab ennast ja veel enam, — ennast Jumalaga mõõta julgeb, kuid siis ühes oma jumalaga viimaks porri upub.—

Pidutsedes, märatsedes veetis aega kuninglikus lossis Pelsatsar.

Ja igakord, kui jälle rüvetatud Pühas Karikas lõi sädelema verev viin, lõi leegitsedes üles ka metsik rõõmuhüüd:

„Ei ole Jumalat maailmas muud, kui kuld ja vägivald, muld on vaid ori kullale!

Ei ole Hinge, Vaimu, on vaid puust ja kivist tehtud jumalad . . ."

Siis aga tuli löök. Siis kahvatusid näod. Siis Suure Tundmatu ja Nägematu sõrmed kirjutasid seinale need sõnad, mida ükski hing ei ole suutnud mõista: mene, mene tekel . . .

* * *

Need mõtted läbistasid mind — ja usun — paljusidki, kes seisid Saarde kirikus Kilingi-Nõmme õnnetusel hukkunud laste puusärkide juures. Kolmteistkümmend oli neid — suuremaid ja vähemaid. Kõik valged, nagu valged süütud hinged.

Need mõtted läbistasid kindlasti neid, kes seisid ühishaua veerel, kus

viivuks enne haudalaskmist peatusid need, kes k o r d o l n u d, nüüd aga läinud kõige liha teed.

Sest Jumal, — nii sõnas üks, kel lapsed olid kallid, — on haruldaselt valjult kõnelnud meie rahvaga ja meie kooliga. Ta on meie kodutare kõrge seinale nüüd lasknud kirjutada mene tekel... Küll mitte nende pärast, kes nüüd ammu juba hauas puhkavad viimast und, ei ka nende pärast, kes praegugi veel vaevlevad haigla voodil oodates lunastavat surmakätt, vaid ta on kõnelnud valju kõnet m e i e pärast, meie v a n e m a t e pärast, meie õ p e t a j a s k o n n a pärast. Eks ole sagedasti meie kodud olnud paigaks, kus Jumalal ei ole olnud ruumi, kus kõige muuga on tegeldud, kuid ainult mitte Jumalaga...

Eks ole praegugi veel küllalt eesti kodusid, kus Elav Jumal on kui mitte päris väljatõugatud, siis ometi kui ülearune ja vähetuntud suurus?

Eks ole nii, et praegu paljud kodudki on paikadeks, kus Pühis Karikais, mis toodud Pühast Templist, voolab verev viin, mis inimhinge sügavused ummistab? On kodusid, kus mineviku hauast väljatoodud jumalad kuld-, hõbe-, raud-, vask-, puu- ja kivijumalad on nurgakiviks kodudes, kus hõise kostab:

„Ei ole Jumalat maailmas muud, kui kuld ja vägivald, muld on vaid ori kullale!

Ei ole Hinge, Vaimu, on vaid puust ja kivist tehtud jumalad..."

Kas tõesti Elav Jumal peab veel teist ja kolmat korda kõnelema meie rahvaga? Eks olnud küllalt kole juba seegi kõne?

Kas meie kodud, meie perekonnad, meie kool meid viivad lähemale Jumalale, või hoopis temast eemale?...

Söö, joo, hing, ja ole rõõmus, sest homme oleme võib olla surnud...

...Sel ööl aga tapeti Pelsatsar Paabeli kuningas...

Sel õhtul aga vajasid mulda need, kelle kodumaa kohta oli kirjutatud mene tekel...

* * *

Oli liigutav kuulda ühe teise koolimehe suust sõnu: meie kooli õpilased andsid sõna, et see töö, mis jäi tegemata neist, kes varisesid, tehakse kahekordse pingutusega nende poolt, kes jäid elama.

Kui ilus oleks see, kui meie kodutare kohale kirjutatud hoiatuselt võetakse tema teravus seeläbi, et elamajäänute poolt tehakse ära ka see usuline töö, mis on jäänud sööti meie kodudes, kui noored läheksid eluteele usaldades Jumalat, kui aset antaks Elavale Jumalale noores südames.

Kui ilus oleks see, kui Jumal enam kõnelda ei tarvitseks me kodudele, rahvale ja koolile valulist tundmatut kõnet ja keelt...

H. Nuudi,

Pärnu Eliisabeti 1. kog. õpetaja.

Raskeim õnnetus meie koolielus

Eesti kooli tabas 20. aprillil s. a. raske õnnetus. Kultuurfilmi demonstreerimisel Kilingi-Nõmme 2. algkoolis tekkis plahvatus, mille tagajärjel sai poolsada süütut õpilast raskelt vigastada. Plahvatuse hetkel tõusis tempera-

Haridusminister kol. A. Jaakson asetab pärja õnnetusohvrite ühishauale

tuur õnnetuspaigas nii kõrgele, et kümnete laste näod, käed ja jalad kõrbesid ja söestusid tundmatuseni.

Kurb on tagasi mõtelda sellele raskekujulisele õnnetusele, mis valmistas vigastatuile südantlõhestavaid valusid ja nõudis paljude õpilaste elu. Tuleb

otse imestleda noorte sangarlikkust suurte kannatuste üleelamisel. Nad vaevlesid üliinimlikes valudes ning piinades ööd ja päevad. Kuid nad ei nõrkenud ega murdunud, neil jätkus isegi lohutussõnu oma murelikele vanemaile, kes nutsid nende haigevoodi ääres.

Ilusal kevadepäeval, 24. aprillil kogunesid kõigi koolide õpilased ja õpetajad leinaaktustele. Oldi kurvad ja lohutamatud. Läkitati leinajaile omakseile kaastundeavaldusi ja oldi valmis tegema kõik, et haigevoodis vaevlejate valusid vähendada.

Samal päeval liikus tuhandete inimeste saatel leinarong Pärnust Kilingi-Nõmmele. Teel olid igal pool õpilased leinalipukestega väljas, et avaldada varalahkunud õnnetusohvreile viimset austust. Lohutamatus leinas võtsid kodualevlased leinarongi vastu.

Pühapäeval toimusid matused. See päev kujunes valusaks leinapäevaks kogu Eestile. Määratu rahvamurd oli kogunenud Saarde kalmistule, kus sängitati maamulda õnnetud ohvrid valgetes kirstudes.

Riigivanema ja Vabariigi Valitsuse nimel asetas pärja noorte ühishauale haridusminister kol. A. Jaakson. Ta ütles:

„Kurvad leinajad! Riigivanem ja kogu Vabariigi Valitsus on sügavalt vapustatud sellest raskest õnnetusest, mis juhtus Kilingi-Nõmme 2. algkoolis. Riigivanem tegi mulle ülesandeks anda edasi kõigile leinajatele tema ja kogu Vabariigi Valitsuse kaastundeavaldus. Teie lein ja valu on meie kõikide lein ja valu. Nende tunnete väljenduseks asetan õnnetusohvrite ühishauale Riigivanema ja Vabariigi Valitsuse nimel pärja."

Südamlikke järelhüüdeid sõnasid niihästi juhtivad tegelased kui ka leinast murtud noored, kes leidsid, et mulda on varisenud nende kaaslaste südame kuld ja silmade vilkuv sära. Kuressaare algkooli õpilased olid mere tagant saatnud varalahkunuile lumelilli viimseks mälestuseks.

* * *

Lähenemas on meie kauneim ja tundmusrikkaim püha — e m a d e p ä e v, mil meie, eesti noored, tahame kuidagi tänada ja õnnitleda oma armsaid emakesi, kes kunagi ei väsi meie eest hoolitsemast ja meid kasvatamast headeks lasteks oma kodumaale. Käesoleval emadepäeval ei saa me unustada ka Kilingi-Nõmme õnnetusohvrite murest murtud emasid, kes valutavi südami peavad tundma seda, et neil pole enam lapsi, kes oleksid neile tänulikud ja nende vaeva võiksid vähendada vanaduspäevil. Püüdkem kergendada nende valusat leina ja läkitagem neile kevadelilli. Valmistagem ka rõõmu neile emadele, kelle lapsed piinlevad haigevoodis, kannatlikult lootes paranemist.

Kilingi-Nõmme raskest õnnetusest suudame üle saada alles siis, kui oleme sama kohusetruud ja ohvrimeelsed kui armastavad emad.

K. MIHKLA

RAIN REBAS

Kevadevihm

Soe vihm lõi umbekülmund mõtted
ja uuesti kõik elustusid rajad. [valla
Said kevadiseks, meenusid taas ajad,
kus hing ja süda ühte rada talland.

Nüüd kevadsoove kuhjub rinna alla;
vihm rabiseb kui ennemuistne kaja.
Vett nõrgub, hallin vinan majad
ja taevas ööl ja päeval aina kallab.

Sääl kus nüüd jookseb vete tehtud nire,
lööb homme rohetuma ärkav rohi;
maa kibeleb ja õitseb sellen valun.

Ning veest ja mullast liidet tõusvad
ja viise jälle lendu lasta tohib. [kired
Sel ajal põldur viljasaaki palub.

Ants Luts.

Kevad ja töö

Jälle paitab soe päikene meie põhjamaad. Jälle sunnib ta soojade kiirtega talvetaadi meilt lahkuma. Suurtel lumehangedel hakkab häbi soojade päikesekiirte ees ja nad kaovad märkamatult põldudelt ja aasadelt, jättes järele vaid vulisevaid, ruttavaid keevojakesi. Ainult varjulistesse metsatukkadesse söandab veel mõni lumelaik pikemaks ajaks lebama jääda, kuni soojus ta sealt minema kihutab.

Kevad. Igatsusega oodatakse alati kevadet — aastaaega, mil on nii lõpmata palju päikest ning helgust. Loodus ehib end kevadel kenamasse rüüsse kui kunagi varem ja õhkki otse sumiseb — tas on niipalju elu. Lilled-puud löövad õitsele ja uimastavmagus õielõhn meelitab sind, inimhing, välja umbsest toast värkusse ja rohelisse.

Kõikjal toob kevad uut elu ja rõõmsat meeleolu. Kuid meile, õpilastele, mida toob kevad meile? — Meile toob ta tööd, pidevat ja pingutavat! Öeldakse, et lõpp kroonib töö. Jah, see on vana tõde, mis kordub lõpmata. Lõpp kroonib meiegi talvise töö. Ja meie töö lõpp on kevadel. Olgugi et loodus nii meelitab ja kutsub, peab sundima end jääma tuppa raamatute ja vihikute juurde. Alles siis võid tunda tõsist rõõmu kevadest, kui kõik pingutused on möödunud, s. o. siis, kui tööl on lõpp ja ühtlasi töö on ka kroonitud. Siis valdab meid tõsine töörõõm ja oleme uhked oma saavutustele.

Jumalagajätt

RAIN REBAS

Hall suits ju metsal, raudtee rööpaid [viib,
Sust kaugel see koht, kus palju näht.
Uus etapp algab — hommiktaevan täht
ja kasterohu vahel valge liiv.

Jäi tammikusse maha suvest sest
hulk mälestusi, oldi ikka koon.
Nüüd võõrastavalt kutsub taevafoon
ja kõigest olnust jääb vaid tühi kest.

Veel tulevikun ootab hea ja halb
ja elu jookseb üles mitmest mäest.
Ma mõttein hardund sulle annan käe,
kui suve silmad suleb üllas talv.

Kõik muutub kord ja kummarduv [turbiin
jääb tuulten üksi, sõbraks hall fassaad.
Kaob unustusse hommikpanoraam;
vaid raudtee suunan eemalt helgib liiv.

Arnold Eller.

Eesti majanduselu arenemise suund ja väljavaated

Üleriigilisel gümnaasiumiõpilaste kirjandite võistlusel kolmanda auhinna saanud töö.

Iga rahva majanduselu suuna määravad mitmesugused tegurid: maa geograafiline asend, pinnaehitus (sellest oleneb suurel määral liiklemisteede rohkus ja suund), kliima, loomastik, taimestik, maapõuevarad, rahva arv ja omadused, nii füüsilised kui ka vaimsed, ja rahva ajalooline areng ning kultuuritase.

Kui vaadelda ja hinnata neid looduslikke ja geograafilisi tingimusi, mis on aluseks Eesti rahvamajandusele, siis võib eeldada siin eeskätt põllumajanduslikku ja ka tööstuslik-kaubanduslikku rahvamajandust.

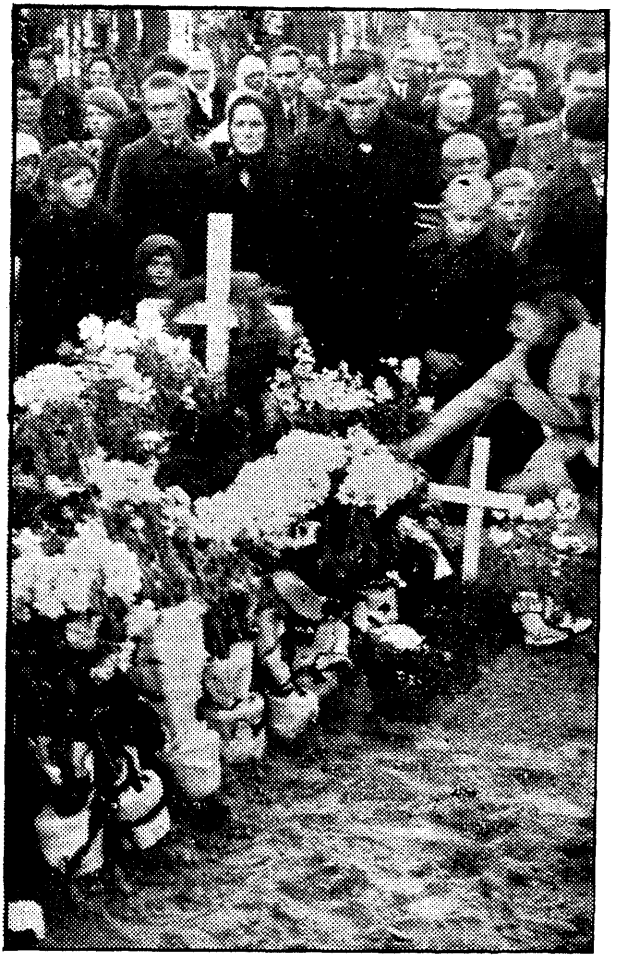
Nii on see olnud ka senini Eesti majanduse ajaloolise arengu jooksul. Varasemailgi arenemisastmeil on meie majandus kandnud peamiselt põllumajanduslikku ilmet ja kogu tema arenemise käik oli suunatud esijoones järjest suurematele põllutulunduslikele saavutusile. Nii oli Eesti ühes teiste Läänemere ääres asuvate naabermaadega juba keskaja lõpust alates tuntud „viljamaana", kust Rootsi ajal (XVII sajandil) ja Vene aja (XVIII ja XIX s.) viljarikkail aastail teravilja ja sellest ümbertöötletud saadusi (viina) väljagi veeti.

Sel ajajärgul meie põllumajanduses kehtiv sunnismaiste talupoegade sundtöö ja kahe-kolmeväljaline põllukasutussüsteem pidurdas vägagi tunduvalt meie põllumajanduse produktiivsemat arengut. Eeltoodud asjaoludest johtusidki paljud reformid põllunduses ja arvukad talurahva seadused XVIII s. lõpul ja XIX s.

Rohked uuendused maakasutamise ja -harimise alal, talupoegade olukorra parandamised (päris- ja teoorjuse kaotamine, maade päriseks müümine talupoegadele) tõid põllumajandusse uue hoo ja arenemiselevuse. Otsustava pöörde meie põllumajanduse arenemissuunas kutsus esile Asutava Kogu poolt 10. X 1919. a. väljaantud Maareform, millega likvideeriti suurmaapidamine ja siirduti väikemaapidamisele.

Meie eduka põllumajanduse eelduseks on eeskätt kaunis viljakas põllupind ja võrdlemisi pehme ning keskmiselt niiske kliima. Hoolsa töö ja harimise tagajärjel annab meie põld rahuldavat saaki, millest jätkub mõnel aastal väljaveokski.

Nii on Eesti majanduslikult kujunenud eeskätt põllumajandusemaaks, milline suund on domineeriv nii praeguses rahvamajanduses kui ka lähemas tulevikuski.

Leinajad omaksed Kil.-Nõmme õnnetusohvrite ühiskalmul.

Käsikäes põllundusega on arenenud meil ka karjandus (piima-, hobuste-, sigade ja lammastekarjandus). Karjanduse arengut soodustavad heina- ja karjamaade rohkus. Viimasel ajal on hakatud loomatoidule lisaks kasvatama põldudel rohkesti loomasöödavilju (põldheina ja loomasöödajuurikate all oli meil 1934. a. 218.378 ha ehk 21 prots. külvipinnast). Viimastel aastatel on erilist rõhku pandud hea piimakarja aretamisele, mille tagajärjel on meil tõusnud piimalehmade arv eriti aga piimatoodang (1924. aastaga võrreldes 100 protsendilt 163,3 protsendile).

Metsade rohkus (kasutuskõlbulikku metsa on 21 prots. Eesti kogupinnast) eeldab ka selle kasutamist majanduslikuks otstarbeks, andes rohket materjali väljaveoks (80 000—100 000 standardit aastas), toorainet paberi ja mööblitööstusele ning tööd metsatöölistele.

Põllunduse ja karjanduse kõrval on meil juba keskajast peale arenenud ka tööstus, alul peamiselt käsitöö linnades (tsunftid ja gildid), kuna suur- ja vabrikutööstus tekkis palju hiljem (XIX s. keskel).

Et tööstus saaks tekkida ja areneda, selleks peavad olema teatavad eeldused (toorained ja jõuallikad). Kuna meil tähtsamad tööstuslikud toorained (raud jt. metallid) ning jõuallikad (kivisüsi) puuduvad, siis ei domineeri meie majanduses ka tugevam tööstuslik suund. Tööstuse, kui meie majanduse sekundaarse haru, tekkimist on põhjustanud mitmete maapõuevarade ja jõuallikate olemasolu. Nii on Põhja-Eestis Jõhvi ja Rakvere ümbruses rikkalikud õlikivi leiukohad, kaevandused ja tööstused (Kohtlas, Lüganusel). Teistest maapõues leiduvatest toorainetest, mille tööstuses tulevikus võib olla suurem tähtsus, tuleks nimetada paasi, dolomiiti, sinisaue, kipsi ja peent, valget räniliiva.

Eesti geograafiliselt soodus asend Läänemere idarannikul, mis on üleminekualaks tööstuslikust, enamarenenud Lääne- ja Kesk-Euroopast vähemarenenud Ida-Euroopasse, pakub soodsaid eeldusi kaubanduse tekkimiseks ja arenguks. Kaubavahetaja osas ida ja lääne vahel esines meie kodumaa juba orduajal. Hiljem Vene ajal oli transiitkaubandusel tähtis osa meie majanduses. Hea ja odav veetee soodustab ka paljude kodumaal puuduvate tööstuslikkude toorainete sissevedu (puuvill, kivisüsi). Sisekaubanduse arendamiseks on lisaks veeteedele ehitatud rohkesti maanteid ja raudteid (1447 km üldpikkusega).

Nii on Eesti majanduselu areng suundunud peamiselt põllumajandusele ja karjandusele, milleks meil on kõige soodsamad eeldused. Nende kõrval on arengut ja lootsat tõusu näha ka metsanduses, vabrikutööstuses ja kaubanduses.

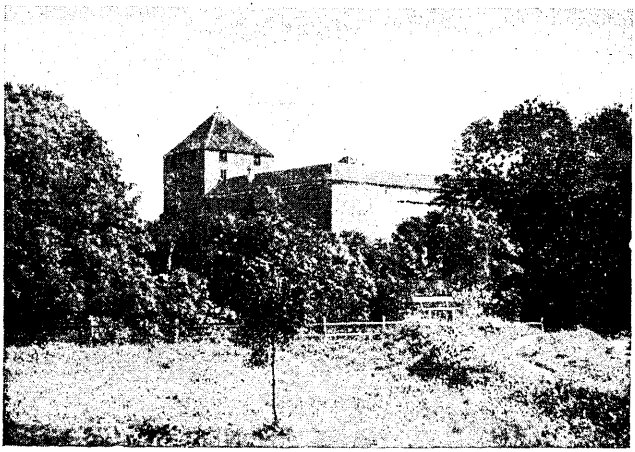
Eelnimetatud tegurid ja eeldused moodustavad ka baasi Eesti majanduselu tuleviku väljavaadetele.

Suurendades põllupinda soode ja rabade ülesharimisega ja pannes suuremat rõhku põlluväetusele, võime tulevikus loota suuremat põllusaagi hulka, millega käsikäes suureneks ka põllumajandussaadustest ümbertöödeldavate produktide hulk. Loomasööda vilja kasvupinna ja saagi kasvamine ja loomade tõuaretus mõjuks edendavalt meie karjandusele.

Rikkalikud õlikivi tagavarad Põhja-Eesti rannikul (5,5 miljardit tonni) ja looduslikkude jõuallikate (kosed, joad, turvas) lubavad tulevikus suuremat tööstuse tõusu. Lähemas tulevikus seisab ees Eesti elektrifitseerimine, mis omakorda mõjub soodustuvalt rahvamajandusele.

Neid mitmeid looduslikke ja geograafilisi aluseid kokku võttes võib ennustada, et Eesti majanduselus arenevad tulevikus paralleelselt ja ühevõrdselt nii põllundus ja karjandus kui ka tööstus ja kaubandus.

Eespool toodud Läänemaa Ühisgümnaasiumi lõpuklassi õpilase Arnold Eller'i töö sai s. a. 23. jaanuaril toimunud gümnaasiumiõpilaste kirjandite võistlusel III auhinna. Arnold Eller on sündinud 4. mail 1919. a. Hiiumaal Kärdla alevis politseiametniku pojana. Nii isa- kui emapoolsed esivanemad on olnud põlised hiidlased. A. Eller on 9. laps perekonnas. Vanemate elukoha muutuse tõttu elanud Nõmmel ja Oru vallas Läänemaal. 1927. a. suvel siirdusid Elleri vanemad ühes Arnoldiga tagasi Hiiumaale Vaemla mõisa. Siin algasid Arnold Eller'i esimesed kooliaastad. Ta on õppinud 1927.—31. a. Hiiumaal Keina vallas Vaku algkoolis. See aeg, mis rikas mälestuste poolest, lõppes vanemate siirdumisega Haapsallu 1931. a. suvel. 1931/32. õ. a. käis ta Haapsalu I algkoolis, 1932. a. sügisel astus Läänemaa Ühisgümnaasiumi ja õpib praegu lõpuklassis. Elab vanemate juures Haapsalus.

Kuressaare loss

Sva.

Sirge selg — sirge iseloom

Meeldiv on vaadata sirgeid inimesi. Longus, kössis isik seevastu jätab armetu mulje. Temas ei arva me peituvat palju elujõudu, meis ei ole austust ta vastu. Sirge isik tekitab austust enese vastu.

Kui seisame sirgelt, istume ja astume pingselt, energiliselt, siis tunneme, et ka meie hing on erk, valmis võitlema, on valvel. Mitte asjatult ei lasta sõdureid seista „valvelseisakus".

Inimesed, kes paistvad silma hea rühi poolest, on kindlad, tahtejõulised inimesed. Nad pole igakord kõige targemad, kuid kindlasti kõige tahtejõulisemad. See on aga tähtsam kui tarkus. Jõud tähendab võimu. Tarkus jõuta ei suuda midagi. Ta peab ühinema suure tahtejõuga, kui tahab midagi saavutada. Suured teadlased on ühtlasi suure tahtejõuga inimesed.

Kui laseme oma keha lonti ja longu, vajub ka meie hing lõtsakile. Katseks istume õige „vabas", lohakas asendis — kohe tunneme, et ka meie mõtted laisenevad, tahe on lõtv, oleme loiud.

Laskem enesele alati meelde tuletada, et selg tuleb jälle sirgu ajada.

Selg sirgu! Julgelt ette rind,
ei kohuta mind vaenuvind,
ja olgu mul ka pilkajaid
ja kahjurõõmsaid kilkajaid.

Lüües selja sirgu tunneme, et jõud paisub, tunneme karastust ja uut indu. Väsimus on nagu pühitud. Arg on kössis. Kui lööd pea selga ja ajad rinna uhkelt ette, tunned, kuidas julgus kasvab.

Noor selg vajub ruttu longu looka. Hüüdkem vastu: Selg sirgu, julgelt ette rind!

Karl Allik

Tänapäeva noorte huvialad

Tallinna gümnaasiumide abiturientide kõnevõistlusel kolmandaks auhinnatud kõne.

Kui mingi kõne või kirjutise pealkirjas on sõna „tänapäev", siis on enamasti kindel, et asi on rängasti aateline. Seepärast võidaks kergesti arvata, et ka seekord tuleb esiteks laastav mahategemine ja pärast vägev paatos maruliste ideedega. Kahjuks on aga tavaline, et samal ajal, kui kõneleja näeb ränka vaeva vanade tõdede maha- ja uute püstiseadmisega, võivad kuulajad, nagu ikka, rahulikult oma vahel juttu ajada ja tasapisi ringi vaadates tuttavaile naeratada. Mina ei tahaks seekord seada ei teisi ega iseennast sellesse naljakasse olukorda. Kooliõpilasile peab jääma eesõigus, et kui nad kuus päeva nädalas igal hommikupoolikul peavad kuulama loenguid kultuurist ja tarkusest, siis vähemasti peale lõunat ei tohi neid keegi vihastada millegi vastavaga. Ma püüan vaid objektiivselt näidata, kes need siis õieti on, keda pahameele ja pearaputamisega kutsutakse tänapäeva nooriks.

Paremini saame sellest mõistest aru, kui võrdleme maa- ja linnanoorust. Väidetakse küll, et moodsal ajal on maa linnastunud, õigemini küll linnaliselt tsiviliseerunud. Ometi on see ainult haiglane nähtus. Terve ja veendunud maanoorsugu jääb maale. Nende vastu ei olegi suunatud pahameele ja arvustuse teravik. Maa lähedus teeb noori reaalsemaks ja kainemaks, ja mis peaasi: maa sarnastab oma harijaid ja juhib nende taotlused vaid ühele — võitluseks maaga. Tänapäeva noor on aga individuaalne, hoolimatu traditsioonide ja eelarvamuste vastu. Nii ei saa me tänapäeva nooreks lugeda noorurit, kes algkooli lõpetamise järele seab sammud adra taha, ega ka linnanoort, kellele juba varakult vajutab reaalelulise pitseri palgaline töö. Puhtaimad tänapäeva nooruse algkujud leiduvad gümnaasiumes ja muis kooles, kus noor veedab oma arenemis- ja küpsemisaastad.

Vanuselise küpsemise ja arengu järgi võime noori jagada kaheks põhitüübiks. Esimene neist vältab 14. eluaastani ja ületades igasugused murdenähtused, kristalliseerub aasta hiljem teine periood noore huvialade iseloomus.

Mida teeb siis noor kodanik, kelle aastad ristivad ta lapseks? Kõige valdavamana esineb nooril inimesil korjamishaigus: tüdrukud koguvad kirjusid riidetükke, läikpilte, kinostaaride fotosid ja vanu kino- ja trammipileteid, ja poisid kõike mõeldavat, alates niidirullist, kirjamargest ja tinasõdureist ning lõpetades kardetavaima kogumishaigusega, mille lõpetab alles Vana-Surm ise — s. o. rahakogumisega.

Raske on tõmmata piire huvialadele — laps jääb ju ikkagi lapseks. Elu käibki lastel moevoolude kaupa: tuleb kellelgi imelik ja kütkestav mõte ja jalamaid on haaratud kaasa kogu tutvusringkond. Peagi aga tüditakse, et samas viia läbi midagi vastset haruldase üksmeele ja harmooniaga.

Tüdrukud on tollal veel poistest õrnemad ja tagasihoidlikumad, mida aga hiljem kahjuks alati ei saa väita. Lepitakse pisikeste mängudega ja käiakse sõbratariga koos jalutamas. Väikesil mehil aga kipub elu koolis minema igavaks: kuidas sa istud tundide kaupa vakka, kui süda energiast tulvil! Põnevust vajatakse koolielu monotoonsusse — ja nii alustataksegi igasuguste õnnemängukestega: loobitakse sendiseid õhku ja vastu maad

— ja ongi nii põnev, et pole aega ninagi pühkida.

Pisikesed poisid spordivad kah. Harrastatakse peamiselt mitmesuguseid palle, olgu nad siis jalaga, käega või nuiaga peksetavad. Korraldapunkti: on läbi 6-klassiline algkool ja tuleb valida edaspidise elu arenemise suund. Siin lähevad rajad lahku. Eemalduvad need, keda kutsub reaalelu ise — kas siis omal tahtel või mõne saatusviipe sunnil. Nende huvi-

I. Müller
Riigi Kunstitööstuskool

Joonistus

takse „rahvusvahelisi" (e. üleplangulisi) võistlusi ja tuntakse harva leiduvat huvi asjast endast. Suureks võlujaks ehk kiusatuseks on ka veel kino. Näeb ju seal toredat, „tapmist ja tagaajamist", mida elus pole, ning pealegi kõigest paarikümne sendi eest. Kogu lapseiga aga iseloomustab õppimine.

Nii on jõutud teatavasse pöördealad koonduvad esmajoones otsese eluülesande ümber, et muretseda elatist ja kehakatet iseendale oma kätega. See iseseisvumine annab ka mitmesuguseid muid täiskasvanu vabadusi ja õigusi, mida pole samaealisil kooliõpilasil. Seetõttu tuleb sageli ette kooliõpilaste seltsimisi ja kaasaelamisi iseseisvate noortega. Need noored aga unustavad, et kooliõpi-

lase-gümnasisti missioon on hoopis teine. Gümnaasiuminooril lasub põhiline ülesanne tuleviku riiklikus ja hariduslikus elus, nemad peavad eelkõige õppima, et nad saaksid elada ja teotseda nii, nagu kohustab neid haridus. Seetõttu tuleb lugeda neid etteelamisi väärnähtusiks, mis pidurdavad noore iseseisvat vaimset arengut. Koolinoore vaimne arendamine peab olema sel perioodil sihi- ja korrakindel. Puberteediealine noor on mõjustatavam kui ei keegi teine, siin tekkinud väärmõisted ja -suhtumised võivad saada hädaohtlikuks kogu edaspidisele elule. Kirjeldamata tähtis on, missuguses miljöös teeb noor esimesi seltskondlikke samme.

Milles avaldub siis normaalselt arenenud koolinoorte huvialade vahetus? Umbes kuueteist-seitsmeteistaastasil poistel ja tüdrukuil juhtub enamikul selline tähtis ja põrutav sündmus nagu seda on — tantsukursus. Poistel tuleb esmakordselt etendada kavaleri ja tugevamat ning juhtivamat poolt. Muidugi ei ulatu esialgsed reaalsed resultaadid kaugemale laiakstallatud kinganinadest ja varbakesist, aga seda tähtsamad on psüühilised momendid. Poisil tekib tume ja magus kujutlus mingist õrnast näokesest ja heleläikivaist blondlokest, mille kõrval löövad luituma kõik muud maised mured. Nii võib hakata selline noormees ka kõige kibedamal saksa keele tunnil heameelest muhelema, kui mõtleb eelmise tantsutunni võludele.

Vastandlikult tekivad kuski teises koolis jälle isemoodi suurused. Kas teate, mis on sfinks? See on kuueteistaastane tütarlaps, kellesse keegi on armunud. Ei ole mina näinud inimest, kes krimpsutaks rohkem nina, kes tõstaks kõrgemale kulme, kes naerataks pilkavamalt! Tema meelest on ta klassis kui mitte ilusaim, siis vähemasti ahvatlevaim ja ta arvab terve naaberkooli poistepere oma paigatud kingatalla all lamavat.

Neist kahest huvitavast tüübist saamegi oma seltskonnalõvid ja kroonilised kurameerijad — jutumärkides. Siia kuuluvad noormehed, kellele kogu see elumuutus läks südamesse ja kellel seks eeldusi küllaldase kehakasvu näol. Tütarlastest muidugi need, kel armas näoke ja paar protsenti ehtsat „sex appeal'i".

Neid võime kohata igal õhtul pealinna käidavamail tänavail ringlemas poolsada korda edasi-tagasi, koolipidudel, mitmesuguseil täht- ja sünnipäevil ja muidugi ka Kadriorus. Selle tõve tunnuseiks on esimesena asjaolu, et senise korraliku noormehe kooliteadmisi dekoreeritakse puhta puudulikuga, tuntakse mitmesuguseid õnne- ja valunüansse ning peetakse pühaks kohuseks käia kord nädalas juukselõikaja juures. Perekonnaeelarvesse tekivad märgatavad „kulutused" vatikulude näol, mis lähevad noorhärra uue ülikonna õlgadesse.

Need kriisid elatakse aga õnnelikult üle. Maailmavalu selles suhtes möödub kiiresti. Saame niisiis endi skeptilised ja „kogenud" piigad ja noorhärrad, kes ironiseerivad „lääget elunähtust" — armastust, ja kellest viimane kaabib piinlikult hea tahtega „kuldseid grammofoninõelu" lõuaotsal.

Olen püüdnud näidata noorte huvialade murrangut, esitades tähtsaima tõukejõuna tantsukursuse ja huvi ärkamise vastassugupoole vastu. Mulle on väga sageli ette heidetud, et olevat ääretu naiivne ja kitsarinnaline arvata, nagu noore inimese arenguks ei leidvat muud ala kui aiva tutvusi, kurameerimist ja igaliiki romantikat. Need teemad olevat kõnelejale endale kangesti südamelähedased, nii et ei oskavatki muust kõnelda ja tahtvat nüüd seda kalduvust teisilegi peale suruda. See on meie nooruse põhilisemaid vigu: teha julgetakse, aga rääkida ei julgeta. Ja kes julgeb, on tõusva seltskonna silmis labane ja jäme. Ometi jääb tõsiasjaks, et vastsete noormeeste tähtsamaks huvi-

alaks jäävad tütarlapsed ja ümberpöördult. Ma ei taha sugugi väita, nagu oleksime väga romantilised — oleme kahtlemata ajavaimu kohaselt kainemad kui eelmine noorpõlv. Ja meie moraalne tase on sealjuures kõrgemgi kui moraalitsejail endil.

otse vastupidi — tervislikust küljest on tänapäeva tüdrukud palju tugevamad ja teiseks — sport on vabastanud naisi eelarvamusest, nagu peaksid nad käima kõrisõlmeni suletud kaeluste ja jaanipäeval villaste sukkadega.

H. Laos
Riigi Kunstitööstuskool

Pastell

Üheks seesuguseks alaks, mis aitab võita paljusid seltskondlikke eelarvamusi, on sport. Meie ajal pole tütarlaste võimlemistunnid enam varbaotstel tippimised ja kaelapainutamised. Meie naissugu on hakanud samuti jooksma, hüppama ja tõsiselt sportima. On neil sellest halba? Ei,

Poisid on alati sporti taotelnud ja seda isegi metsikult. Püütakse siingi olla korraga Nurmi'd, Torrance'id ja Järvised ja tapetakse tervist tunde kestvate treeningutega. Siin kaob mõistagi spordi tervendav mõju. Noor on alati väsinud, ei suuda koonduda õpitavasse, ilmuvad rasked tervislikud

defektid. Siin tuleb süüdistada noort ennast ja veel rohkem kodust järelevalvet. Ei tule arvata, et laps on nüüd küllalt suur, küll ta teab ise, mida ta võib. Lugu on aga otse vastupidine — noored hindavad end heas usus ikka üle. Spordi vastu mõõdukuse piires ei saa aga olla midagi. Sport arendab meie keha, sport teeb suhtlemise mees- ja naiskaaslaste vahel lihtsamaks ja loomulikumaks. Aga just seda ilusamat ja õilsamat külge on leida nii vähe meie sportlasis ja sporditares. Nad unustavad, et õpilase peaülesandeks jääb ikka enda vaimne arendamine. Seetõttu on meil levinud selline kurb nähtus, et head sportlased on halvad õpilased.

Aga keda võiksime pidada heaks õpilaseks? Igas klassis leidub paar õpilast, keda me juba välimuse järgi võime liigitada tuupijaiks. Tuupija portfell on alati pungil nagu ministril ja igal vahetunnil võime teda näha etendamas järgmist klassilist näidendit: konutab, raamat käes, kuski seina ääres, loeb lause läbi, tõstab siis silmad taeva poole ja pobiseb nagu oraakel. See inimene närveerib igal vastamisel nagu inkvitsioonikohtus olles ja pole ma näinud rusutumat nägu kui tuupijal, kui tal mõni sõna või aastaarv on ununenud. Võiks arvata, et see ongi ideaalne õpilane — ta elab ju ainult leivast ja tuupimisest. Aga imelik — isegi õpetajad ei poolda sellist elumeetodit, rääkimata kaaslasist. Tuupija jääb eluvõõraks, temast saab harva üle keskpärase ametniku. Ta on enda nüriks õppinud.

Ideaalne õpilane peab rohkem aru saama kui pähe õppima. Tal peab olema kriitikat enda, õpitava ja tuleviku suhtes. Ta intelligents peab ületama raamatulisi teadmisi. Seda tüüpi on hakatud kutsuma vaimseks aristokraadiks õppivas noorsoos. See on õigustatud küll vaimse arengu poolest, aga ka kahjuks ühe teise aristokraatliku joone poolest: see on liigne idealism. Käsiteldud ideaalse õpilase tüüp jääb vähemasti esimeses arengujärjes eluvõõraks.

Seevastu on teine liik noori, kes samuti ületavad vaimse iseseisvuse poolest kaasõpilasi, ent sealjuures jäävad vägagi elulisiks — need on meie majanduslased. Koolikooperatiivid näitavad, et nooril on küpse majanduslikku meelt ja ärilist taibukust — ja mis õige üllatav: tütarlastel sageli rohkem kui poistel. Teisalt aga tehnika jääb ikka puhtpoisilikuks alaks. Need, kes varasest noorusest peale täismeheni näitavad konstruivaid kalduvusi, on ikkagi poisid.

Olen teadlikult jätnud suure ja tähtsa õpilastüübi viimasena käsiteldavaks, see on meie noorus — seltskonnategelaskond. Need on seesugused ärksamad vaimud, kes tunnevad kutsumust pöörda kaasaega ilusama ja parema olemise poole. Meie noorus olevat labane: ta ei hindavat head muusikat, eelistatavat „Rose-Marie'd" Beethoven'i lõpetamata sümfooniale ja keegi õpilane arvas koguni, kui talt seda küsiti, et Chopin oli kuulus prantsuse pikamaajooksja. Meie noorus ei taipavat midagi moodsast maalikunstist ega tundvat ka huvi taipamise tõstmiseks. Head kirjandust ei lugevat enam keegi, isegi siis mitte, kui seda saab paberiraha eest odavate raamatute müügilt. Niisiis jookseb seltsitegelane poole ööni, seletab, murrab pead ja ahastab teiste ideevaesuse üle.

See on lihtis maailma valu, eriline teadmine, et kaasaeg on odav ja närune, ja et kõike tuleb reformida. Kui vaadelda, kes on siis seesugused märtrid, leiame huvitava kogenematu tüübi. Noorur on pärit heast perekonnast, on andekas õpilane ja tal pole kalduvust ei spordiks ega kurameerimiseks. Ja see õilishing, kes ise pole midagi näinud ega läbi elanud, tembeldab teisi vaimuvaeseiks tsivilisatsiooni värdjaiks. Ekslik on arvata,

et naiivne noorur on õilis. Tugeva moraaliga inimene peab olema eelkõige kogenud. Mis teab aga toonekure ja jõuluvana vaimus kasvatatud noorur rääkida moraali tähtsusest, ebakarskuse pahedest, vähesest kultuurist! Ükski inimene ei saa tõepoolest muidu õilsaks, kui ta alatut ei tunne.

Selles seisabki paljukurdetud ringitegevuse loiduse põhjus. Rohelised eluvõõrad ja romantiliste ideedega plikakesed ja noormehed teevad suurt kära ja vanemad muidugi muigavad üleolevalt. Kui aga selline ideeline märatseja elab üle vaimse puberteedi, loobub ta enamasti ringijuhtimisest. Arenenud nooruse organiseerimismeel on läinud tagasi, meie sammume taas individuaalse kultuuri poole.

Tänapäeva noorusele ei ole tarvis kõlavaid hüüahtusi ja paatost. Ärge heitke meile ette kultuuri ja aatevaesust — meie oleme möödas revolutsiooniromantikast! Me teame kõiki etteheiteid, mis meile tehakse liigsportimise, täismehe mängimise ja kergemeelsuse tõttu. Need on küll õiged, aga normaalselt ebaolulised edaspidiseks eluks. Meie huvide kõikehaaravus annab meile suure distantsi tõsiste ja eluliste küsimuste hindamiseks. Meie ei ole nii ebakultuurilised ega pealiskaudsed, kui väidetakse. Ainult meie hindamiseks ei saa võtta vabariigi loomispäevade noorte ideeskaalat. Kui neil pidi olema vaimustust, kui nad pidid tegema suuri sõnu, mis sütitasid kõiki ka suuriks tegudeks, siis meil ei ole enam tarvis spontaanset jõudu. Meie peame loodud vabariiki sisustama, sisemiselt iseseisvaks ja rahvuslikult puhtaks tegema. Selleks on vaja kainust ja arukust, üldist laiapiirilist haridust ja asjatundmist. Kui on möödunud nooruse kergemeelsustuhin, siis näitame, et meil ometi on tulnud selles perioodis, kus vanad leiavad ainult tühisust, tugevat sisimat kultuuri ja huvialade lai piirkond lubab meil teotseda vabalt mistahes alal. Ei pruugi kahelda néis väiteis, seda on näidanud meie noored küllaldaselt tegelikus elus. Meie oleme elurõõmsad ja visad, meie kergemeelsus annab meile terveks eluks optimismi. Meie noorus pole enam pessimistlik märter, vaid teovõimas kriitik.

Seda on mõistnud vanad ka ise. Alles hiljuti väitis Haridusliidu esimees hr. Särgava, et ei olevat noorsugu tarvis koormata suurte nõudmistega kooliajal seltskondlikus tegeluses. Sel ajal pidavat noor lahtisilmi elu vaatama ja siis küpsena paiskama kogu energia üldsuse hüveks. Eelkõige pidavat ka midagi oskama ja näinud olema, kui saavat hakata teisi juhtima.

Seepärast ärge nõudke meilt juba nüüd raskust ja kaalu — see tuleb aastatega. Noorus peab tegelema kõigega, mis teda sütitab, küll siis ka täismehina oskame kasutada nähtut õieti! Tõsiduseks ja süvenemiseks on aega elus küllalt veel ees! Kui oleme näidanud seni mitmekülgsust, küll nüüd näitame ka endi sisukust, eestlaslikult visa ja tervet sisu.

Ernst Pürge
J. Westholmi gümn.

Väikese sündivuse tagajärgedest eesti rahva tulevikule.

Kõne abiturientide kõnevõistlusel.

Milline tulevik ootab mind? Kas ma suudan läbi lüüa eluvõitluses? — Nendele küsimustele peab vastust otsima iga elluastuv noor. Analüüsinud vähegi põhjalikumalt neid küsimusi, jõuab igaüks otsusele, et meie

tulevik on kindlustatud vaid siis, kui püsib ja areneb Eesti. Riik suudab sammuda edurada ainult sel juhul, kui tema rahvas on küllalt elujõuline. Elujõuliseks võib nimetada niisugust rahvast, kes areneb ja sigib. Seepärast pole ühelegi riigile ükskõik, milline on tema rahvaarv.

Kui prantsuse rahvaarv väheneb, siis kardab sealne poliitikamees, et ühes sellega võib tuhmuda Prantsusmaa hiilgus ja vägevus. Kui aga esineks selline nähtus Saksamaal, siis oldaks seal hirmul, sest niisugusel korral ei suudaks ta teostada oma suurt ajaloolist missiooni.

Ühes olen ma aga kindel: ei prantslasel ega sakslasel tule mõttessegi, et rahvaarvu vähenemise korral võiks muutuda küsitavaks nende riikide iseseisvus. Meie, eestlased, oleme selles suhtes sootuks teises olukorras. Meie rahvaarvu kahanemine või isegi selle jäämine praegusele tasemele võib muutuda saatuslikuks meie maa, rahva ja rahvuse tulevikule. Kahjuks viibimegi praegu kaugel sellest, mida nimetatakse juurdekasvuks. Meie arvu kokkukuivamisega suurenevad aga alatasa välised hädaohud.

Kui tahame eksisteerida ka edaspidi iseseisva riigina maailma riikide peres, siis on tõesti ülim aeg leida abinõusid meie rahvaarvu tõstmiseks.

Õnnelik või õnnetu saatus on paisanud eestlased praegusele asukohale. See paik pole kuigi soodus väikesele rahvale, kes püüab hoida kõigi võimalike abinõudega oma iseseisvust. Meie viibime puhverriigina poliitilise tõmbetuule piirkonnas ning peame olema ettevaatlikud, et selle tuule käes mitte külmetuda.

Maailmasõja järellained pole vaibunud Euroopas veel kaugeltki. Võitjad riigid püüaksid säilitada saavutatud positsioone, võidetud seevastu aga valmistuvad kättemaksusõjale. Kuid üksteiselt saadud haavad on veel niivõrd värsked, et rahvad ei suuda haarata uueks tapluseks. Seevastu on aga nende vahel käimas veretu sõda.

Kuid olgu meid ähvardavad hädaohud kuitahes suured, me paralüüsiksime nad tunduvalt, kui meie maa oleks rahvaga täidetud oma mahuvõimele vastavalt.

Ükski riik, olgu see ka kõige suurem ja võimsam, pole küllalt tugev selleks, et kaitsta end üksinda kõigi oma vaenlaste vastu. On seepärast arusaadav, miks eriti väike riik peab omama sõpru. Õige on küll see ütlus, et ühendus teeb tugevaks. Kuid siiski on äärmiselt ekslik jääda lootma sõprade abile. Kujukas näide sellest on Abessiinia vallutamine. Ükski tema „sõber" ei andnud talle reaalset abi. Puht-moraalsest toest ei jätku aga igakord küllaldaselt.

Ka meil arvatakse laiemais ringkonnis, et puhkeva sõja korral võime arvestada kindlat välisabi. Kuid selline suur optimism on siiski teataval määral koja ehitamine liivale. Kui inglased ja teised aitasid meid Vabadussõjas, siis ei pruugi nad seda teha tulevikus. Oma käsivarre abil saavutasime iseseisvuse ja oma jõuga peame seda ka suutma säilitada.

Paljude meeli meie seast valdab kibedustunne, kuna oleme nii väike rahvas, kõigest üks miljonike. Kibeduseks on ka küllalt põhjust. Oleks tõesti suurim ime, kui üks miljon suudaks panna endast kõnelema terve maailma. Kuid nagu teame, ei sünni enam tänapäev imesid. Ainult kaastundmust äratab meis see isik, kes õõnsa paatosega püüab veenda teisi Eesti suures ja kuulsusrikkas tulevikus. Ei! Üks miljon on selle savutamiseks liiga jõuetu. Kui meie aga seaksime endale eesmärgiks, meid olgu kaks miljonit, siis ehk jõuaksime vähegi lähedale sellele positsioonile, mille on maailmas saavutanud meie vennasrahvas Soome.

Riigi välispoliitiline kaal avaldub tema materiaalses jõus ja kultuuri kõrguses. Need mõlemad olenevad

Oma varalahkunud koolikaaslasi, Kilingi-Nõmme õnnetusohvreid:

Erich Allikivi
Ilse Järvesoo'd
Elsa Kartau'd
Erna Kartau'd
August Mäge
Ellen Otstavel'it
Linda Otstavel'it
Heino Peedo't
Erich Pikkur'it
Heinard Paltmann'i
Heldur Pukk'i
Vilma Rosenberg'i
Lehte Sarapuu'd
Leida Udo't
Valentine Uint'i
Vilma Uint'i
Henry Voll'i

mälestavad sügavas leinas

„Tuleviku Radade"
toimetus, kaastöölised ja lugejad.

aga rahvaarvust. Meie sõjaline jõud pole tugev, kui meil on vähe vastavaealisi kodanikke, iseäranis noori. Samuti liiga väike rahvas ei suuda tänapäeval luua mingit iseseisvat kultuuri.

Meie saavutasime endale vabaduse ebaharilikes oludes. Seda soodustas mitmeti see kaos, mis valitses tolleaegsel Venemaal. Kaitsta tuleb meil iseseisvust aga harilikus olukorras. Selle ülesande täitmine on meie väikesele rahvale aga äärmiselt raske. Kuid meie ei suuda sellega toime tulla enam edaspidi, kui eestlaste arv iga aastaga järjekindlalt väheneb. Rahvas võib olla äärmiselt raskes, peaaegu lootusetuna näivas majanduslikus ja poliitilises olukorras, aga ta ei kao, kui ta vaid suudab sigida ja hoida alal omapära. Kui meil on küllaldaselt noort pealekasvavat elujõulist rahvast, siis ei ähvarda Eestit mingi hädaoht. Vanematest generat-

sioonidest ja raukadest koosnev rahvas ei oma enam sellist energiat kui noored ja võib sattuda väljapääsematusse seisundisse.

Praegu viibib meie rahvas sellises ebaloomulikus olukorras, et noori on vähe ja vanu on palju. See on tingitud äärmiselt väikesest sündivusest. Eesti tuba hakkab tühjaks jääma! Selleks peitub meie rahva traagika.

Kui meie ei suuda kõrvaldada seda kurba nähtust, mis seisneb selles, et iga aastaga nähakse Eestis ikka enam puusärki kui hälle, siis võib-olla pole kaugel aeg, kus meie riik peab seisma küsimuse ees: kas olla või mitte?

Kuid eestlased! Kas me ei suuda tõesti leida mingit pääseteed, et üle jõuda praegusest kriitilisest olukorrast?

Kas olid asjatud need ohvrid, mida kandis meie rahvas Vabadussõjas? Kas jätsid meie isamaa paremad pojad oma elu lahinguväljale selleks, et kätte võidelda vabadus niisugusele rahvale, kelle hilisemad põlved ei suuda seda enam kaitsta?

Ei! Veel suudame seda ja peame seda suutma ka tulevikus! Eesti õnnelik tulevik oleneb rahvaarvust. Selle viimisega tarvilikule kõrgusele vähenevad iseenesest meid ähvardavad välised hädaohud. Ainult niisugusel juhul kindlustame endale vaba kodu, oma riigile iseseisvuse ja võime hüüda Eestile: „Jää vabaks sa, jää seisma sa!"

L e a.

Kevad

Luuletus Kilingi-Nõmme 2. algkooli õpilaste seinaajakirjast „Edu", mis plahvatuse tagajärjel kõrges kuumuses kõrbes ja söestus.

Meil jälle kevade,
naeratab päikene,
paistab tuuleke,
tasaselt mängib laineke.
Nüüd käes on meil
jälle kevade.
Laps rõõmsalt jookseb aasale...
Lind oksa peal vilistab
lõbusat viit.
Käes on meil jällegi kevade.

VÄRDI ROONEEM

Raskus

Kui ma tahan luule'eda
luule'eda, mõtteleda
ei ma leia rõõmu mõtteid
rõõmu mõtteid, värskeid võtteid.

Mulle võõras lustiluule,
lusti luule, ilohääle.
Ma loon musta murelaulu,
murelaulu, kurba laulu.

Kui ma olin väikepoissi,
kasvasin alles tillupoissi,
kuulsin ema laulusida,
laulusida, ohke'ida.

Need olid vaiksed valulaulu,
kaebelaulu, leinalaulu.
Laulu ilmast kurjasta,
ohked vaese vaevasta.

Poissi kuulis palju kurba
väike vahtis hulka halba.
Neid ta oma rinda mattis
kasvuteele kaasa võttis.

Nüüd ma sirgund suure'eksi
kasvand juba kange'eksi.
Kannan kurba enda kaasas —
minu kaasas kasvand tema.

Ärni Püssa

Türi Majandusgümnaasium

Eksam

„Tuleviku Radade" lühijuttude võistlusel esimese auhinna saanud kirjand vanemas rühmas

Soovere popsniku koolipoisist poeg Enn vähkreb unetult toalakas heintel. Kärsitult viskleb ta ühelt küljelt teisele, neab põrgupalavust õhukese lina all ja lööb selle vihaselt kõrvale. Ta kuuleb, kuidas kohevil heinad lakkamatult vajudes kahisevad, nagu roniks neis keegi.

All läheb ema kööki, kolistab sahvris, hurjutab nurjatut kassi ja kuuldub siis jälle tuppa minevat. Praegu seob ta vist toidukraami lumivalgeisse linaseisse kotesse, või leidis augukese särgikäises, lapib selle hoolikalt kinni.

Tema, Enn, on aga pööningul oma halbade mõtete ja kiusava kartusega. Kindlasti oskaks ta nüüd teha palju teisiti ja paremini. Suudaks uskuda isegi Jumalat, kelle olemasolus on ta viimaseil päevil sageli kahelnud.

„Kui see aga juhtub!" — käib tuline põletus läbi Ennu olemuse. Samas juba rullub ta vaimusilmis rahustav ja lihtsaltvõimalik lahendus. Ta viirastub endale lebavana jäigalt ja kaamelt kuuris laudil, nagu oli seda Sooveere vanaema hiljuti, rahulik ja loomulik.

Ei, nii vilets Enn oma sisimalt pole kaugeltki. Ta suudab taluda raskeimat ega page ka säärase alatusega iialgi oma sassis arvete juurest, sest nii pole see mehelik ega ka loomulik.

Mõtteid, kibedaid ja vastikuid, sigib aiva juurde, mis öö süvenedes muutuvad üha talumatumaks.

Aegamisi uitab tast mööda rõõmutu lapsepõlv, mis möödunud ekseldes üksildasis sois ja kohisevais metsis. Sellele järgnev lõputu karjapõlv võõrastes taludes aina suurendas nukrust ta hinges tol ajal, sest head sõna kuuldus seal sama harva kui laual tublit kõhutäit.

Alles algkooli vallatud talved püsivad ilusaimatena Ennu mälestusis. Oli ta ju andekas poiss, ehkki vahel pisut üleliia vallatu, ometi arvas kogu küla, et Enn on väärt linnas koolitamiseks.

Siis mäletab ta sumedat laupäeva õhtut, mil ta taadiga astus väsinult kodu poole üle õitsva soo. Õhtutaevas veretas kaasiku taga ja haljad lubidaterad nende õlul helkisid puhuti selle punast. Kodus aga, mis paistis mändide vahelt üles turbasoole, küdes saun. Ta tossas, ajades igast nurgast suitsu välja, nagu oleks selle keegi põlema pistnud.

Veel praegu arvab Enn siin pööningul taadi sõnu kuulvat, kui ta jutustas tol korral oma eluaegsest tappev-raskest tööst, mida ta ikka teinud. „Ole kange mees ja saa suureks!" ütles vana lõpuks, kui oli lubanud poega aidata viimse hingetõmbeni.

Sooveere taat polnud ise elus rohkem suutnud, kui hädavaevalt lugema õppida ja turvast virnade viisi soost vallutada. Nüüd pidi siis Enn, tema andekas poeg, kogu maailmale näitama, et Sooveere popsidel on suur hing ja et see on ehk suurem ja visam koguni põllumaameeste vaimust, sest popside oma on karastatud soojahedusest juba kahe põlve vältel.

Niisugused arutlused keerlesid taadi peas neil lootusrikkail aastail, mis olid Ennugi meelest, hoolimata tööraskusist, ilusad ajad. Talvel linnas gümnaasiumis, suvel labidaga turbasoos lõikamas pruuni turvast kui värsket leiba. Turbapätsid siginesid nagu iseenesest kraavikaldale virna, nii hõlpus näis töö pealtvaatajale. Ometi pidi taat teda vahel tõsiselt mõistlikkusele manitsema, sest labidas polevat siiski mitte sulepea, millega võib tuisata nii hullupööra.

Kui siis mõnel laupäevaõhtul pere sulane ehale minnes popsi väravas plotskit keeras, harmoonikul hõiskavat polkat ürgas ja ise jalga kepsutades kirglikult külavainuile huikas, ei saanud ka Enn vaikida, vaid pidi oma noore häälega korragi kaasa huikama.

Sellest on möödunud õigupoolest vähe aega, ometi on nii palju, palju muutunud. Kõigepealt muidugi Enn ise pole enam endine. Ta pole enam see lihtsameelne õitsvate soode poeg, kelle imekitsaid „pooletoobilisi" kintspükse imestasid kaasõppurid. Tal on nüüd laiasäärelised püksid, võibolla on need liigagi laiad, nagu on selles kindlasti veendunud kodused. Samuti on tal nüüd mitu valget kraed, mida ema kodus pesta ei oska, ja lipsusõlme seob ta alati võimalikult väikese, sest nii on viimane mood.

Peale selle on Ennul linnas väga palju sõpru. Nad on enamasti tõusikute ja suurnike pojad, kes alati valmis laenama talle kibedaimas hädas raha, mida neil kunagi ei puudu. Selle kõige eest aga tunneb Enn kohustust lõbustada nende seltskonda oma tabavate naljade ja lõbusa seltsiga, ehkki viimane sageli on võlts. See kõik pole tal kerge olnud, seda mitte, aga Enn on siiani kuidagi toime tulnud ja võitjaks jäänud. Jah, siiani, aga edasi, — ja Enn närib ajaviiteks patja.

Augustiöö pöördub väljas aeglaselt. Üle heinahunniku langeb pööninguaknast vihk kuuvalgust pennidel kuivavatele kuuselaudadele ja heintes ronitakse ikka veel kahtlase sahinaga.

All aga on vaikne. Taat norskab praegu kindlasti üsna parajalt, siia üles, läbi lae, pole see aga kuulda. Ema seevastu istub muidugi laua ääres toolil ja lapib mõnd hädavajalikumat pesuhilpu. Aeg-ajalt langevad ta silmad kinni ja siis kukub raske pea nooksti rinnale. Sellest ehmatatuna jooksevad kärmemalt sõrmed, kuni pea uuesti langeb ja ema kummargile laual uinub. Sellest asendist äratab teda aga vana seinakell oma tosina ragistava löögiga.

Ennul mööduvad tunnid väga aeglaselt, nad lähevad isegi nii aeglaselt, et Enn lausa kuuldavalt vannub ja kurgus valusat pigistust tunneb. On tõesti hea, et on pime siin üleval pööningul, sest nüüd ei näe ega või neid üksikuid pisaraid ometi keegi leida, mis pudenevad värskelt lõhnavaisse heinusse.

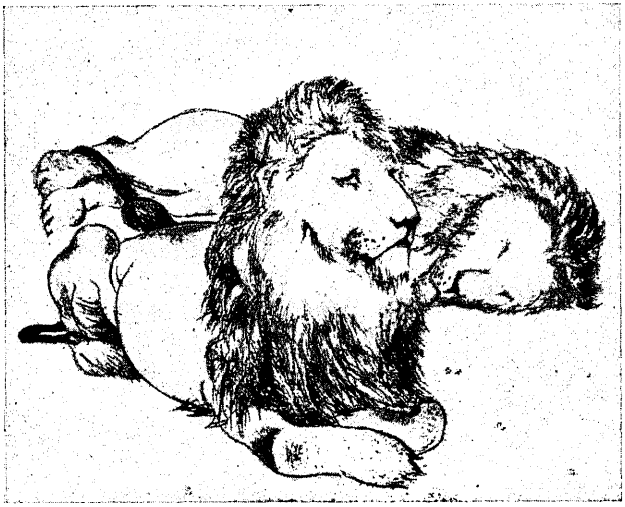
Enn ärkab. Luuk seisab pärani lahti ja tõusva päikese puna näib uputavat pööningu. Ema naeratav nägu paistab viivu luugitühemes ja kaob siis alla. Sissevoolav karske hommikuõhk meenutab lebajale veel kord, et on ülim aeg tõusta. Kiirelt rõivastunud, astub ta redelist alla, magamisrõivad nutsus kaenlas.

Soo aurab. Maa ligidalt tõuseb terashall udu, lamab rebenenud kihti-

dena kääbusmändide ladvus nagu soohaldja pulstunud habe. Kõrgrabal aga konutavad tumedad ja ähvardavad turbakupikud paistes läbi udu ähmaste ja määrdunutena.

Taat rakendab kuuriväravas juba hobust värskelt määritud vankri ette. Veel mõningad rutulised toimingud ja isa ning poeg istuvadki pehmel karesimese truubi ja rappub siis edasi rööplikul soosilla sihiteel.

Ennul on halb. Ta vaatab tagasi ja näeb ema kaasikuserval käega jumalagajätuks viipavat. Ta seisab seal veel siis, kui sõitjad on jõudnud sihitee lõppu ja paistab tumeda koguna sõitjaile, ainult viipamist ei suudeta eraldada enam.

D. Punga
Riigi Kunsttööstuskool

Kuivnõel

sal, et sõita. Ema silmis on pisarad. Ta õpetab, kuidas kasta leib enne praadimist vette, et ta hästi pehmeks muutuks. Paneb veel kord südamele valvata munakorve, et selle sisu ei põruks katki kivisel teel.

Taat paneb aurava piibu tugevamini hambaisse, pingutab ohje, ja hobune tõmbabki vankri välja õueväravast, mööda sirelipõõsast ja haralisest vahtrast ning maanteele. Vaevalt on nad aga jõudnud kaasiku varju, kui kuuldub ema hele huige. Hobune peatub ja ema tuleb joostes, väike valge komps kaenlas. See on ju pesunuts, mis jälle kord unustatud, ja ema arvab nüüd üsna kindlasti, et teda enam kauaks ei ole, sest mälu on juba nii tõnts.

Uuesti veereb vanker. Kõmiseb üle

Pikkade tundide kestel, mil vana hobusenatuke edasi sörkides teed kulutab, istuvad sõitjad vaikselt ja sõnakehvalt teineteise kõrval. Taadi piip köeb mõnusa rahuga nagu alati, ainult selle vahega, et mõningate kilomeetrite möödunult tuleb teda laadida taas. Vana hindab teeäärseid viljapõlde, uudistab ja tunnistab vastutulijaid ja laseb paremaid hobuseid ükskõiksena mööda kihutada. Tunneb temagi pisut uhkust riivates pilguga vormimütsis poega, kes näib midagi tõsist, ja võibolla tähtsatki juurdlevat.

Enn seevastu põleb kärsitusest, oodates pikisilmi teekonna lõppu. Ta peas rändab mõni üksik segane ja tume matemaatikavalem. Igakord, kui Enn arvab lõppkuju meenutanud olevat, valitseb arvudes jällegi kaos. Ta

veab närvilise sõrmega tolmule nahksel vankritekil numbreid. Teeb neid sinna sirgeid ja kõveraid, üsna lihtsaid ja päris keerulisi; asetab neid üksteise alla ja üksteise kõrvale, aga kui nad sealgi segi lähevad, puhastab ta vihaselt heinatuustiga kogu teki tolmust.

Taat jälgib tervet toimingut hellitava pilguga. Pärimisele saab ta aga sõnakehva ja säärase seletuse, mis kogu asja teeb ainult veelgi arusaadamatumaks.

Lõpuks, kui loetud kilomeetrite arv peaaegu üldse enam ei taha kasvada, ronib ta vankrilt, vannub pisut vajunud ja surnud liikmeid ning käib tükk aega jalgsi. Nii on see parem, sest on nagu midagi, millega aega viita. Ei kesta ka kaua, kui ilmuvad horisondile linnatornid ja suitsevad korstnad. Enn on nüüd juba nii elevil, et taatki seda muiates märkab ja hobust tõsisele sõidule hirmutab.

„Kui taat vaid aimaks!" — sähvatab kibedalt Ennus läbi vankri ruttava kõmina.

Ja siis on nad linnas. Üle vastikult raputava sillutise, paar pööret paremale, mõni vasakule ja kolisev vanker peatubki rätsepa kitsas hoovis, kus on Ennu korter.

Taat viidab linnas alati vähe aega. Ta korraldab pakid kojuviimiseks. Söödab, joodab hobust ja sooritab hädalisi oste. See kõik aga ei võta temalt enam aega, kui paari piibutäie põletamiseks vaja. Enn saadab teda alati linnaveereni, samuti ka täna. Seal peatub hobune, surutakse teineteisel sõbralikult kätt ning pikkamisi kaugeneb puutelgedega vanker vana hobuse ja veel vanema mehega.

Enn peab vägisi ja ruttu pöörduma, sest muidu võib ta viimaks tormata vankrile järele, et teha mõningaid rumalusi. Tal on nüüd lõpmatult kiire. Ta jookseb linna ja külastab rutuga lauanaabrit.

Lõbus seltskond võtab teda juba läbi ruutude laia juubeldusega vastu. „Ah eksam!" naerdakse lõbusalt, „Noh, keda täitsa-meest. on siis kunagi närune järeleksam kohutanud?"

Tal jääb üle vaid lahkuda, minna tagasi oma toakuupi, et selgitada mõnd tähtsat valemit. või lahendada ununenud ülesandeid.

See oli kevadel, kui ta tunnistuse puudumist kodustele väikese, õnnestunud. valega seletas, mida need ka kahtlematult uskusid. Seda, et temal, nende jumaldatud Ennul, on järeleksam ja et tema ise on muutunud õppimises laisaks, ei pidanud kodused kunagi teadma. Kogu suve, pikkadel tööpäevadel turbasoos ja enne uinumist lakas, oli see saladus teda närinud. Ta oli kavatsenud õppida salaja pühapäeviti. või õhtuti, sest pidi jõutama jälle endise tasemeni, ilma et kodused aimaksid midagi halba. Esimesed aga kadusid vikatit metsaheinamaal keerutades, teised, niigi lühikesed, sulasid ööga, mil väsinud keha nõudis puhkust.

Nüüd, neid pikki valemeid vaadeldes, tõusis külm higi Ennule otsaette, ja südames lõikab valus viirg. Matemaatikat polnud ta iial teadnud hästi, nüüd aga paistab talle kogu see kupatus üksainus suur „terra incognita".

Kui Enn järgmisel hommikul suurde eksamisaali astub, on tal tunne, kui oleks nähtamatu silmus ta kaela nöörinud. Ometi jookseb sulg peaaegu normaalselt määratud ülesannete teksti kirjutades. Saalis kummardub ligi poolsada õpilast üle ülesannete.

Seal on neid, kes tervest kursusest teadlikena rahulikult töösse süvenevad. Samuti ka neid, kelle käed ärritusest nii värisevad, et osutub peaaegu võimatuks kirjutada ilma palderjani rahustava mõjuta. Ei puudu aga ka neid, kes iroonilise naeratusega ootavad väljaslahendatud ülesannete tagasitoimetamist.

Enn uurib ja uurib, arvutab ja rehkendab. Kontrollib salaja eesistujaga vastust, mis osutub kahjuks valeks. Enn tunneb nägu lausa õhetavat, verd soontes surisevat ja südant vasarana

kopsivat. Kõik see ei anna aga tulemusi.

On juba üle paari tunni möödunud, kui ta märkab kõrvalpingis istuva tütarlapse nuttu. See istub liikumatult ja silmitseb arvusid läbi silmavee, mis langeb pisaratena hääletult pilluvad sädemeid. Võiks kas või huigata oma noore häälega selles tõsise saalis, umbes samuti, nagu tegi ta seda pere sulasega sumedal suveõhtul Sooveere väravas.

Viimaks, parajal hetkel, paiskab Enn õige lahenduse tüdruku lauale,

A. Hoidre
Riigi Kunsttööstuskool

Lito

kleidile, lauale ja isegi täiskritseldatud paberilehele.

Enn aitaks teda meelsasti ja tingimata, praegu pole see aga võimalik. Ometi kasutab ta silmapilku, mil teenija toob eksamikomisjonile auravat teed ja pruune saiu, et kahmata sõnalausumatult mustand tütarlapse laualt. Masinlikult jooksevad silmad arvudel, peatuvad pilguks ja jooksevad edasi, kuna suu ümiseb kaasa loetud numbreid. Tüdruk on lahendanud õieti, ainult väikese korrutisveaga lahenduse lõpus. Seda märkab Enn kohe, ühtlasi taipab ta ka oma rumallihtsat viga otse lahenduskäigu alguses.

Palavlikuliselt lendab nüüd sulg paberil, kiunub, krabistab ja hõiskab. Juubeldab ka kirjutaja süda ja silmad kes rõõmust joobunult suudab vaevalt vedada värisevaid numbreid paberile. Ennul aga seisab peaülesanne varsti puhtaltkirjutatuna laual. Kaks lisaülesannet lähevad lihtsalt ja nii valmistub õnnelik poiss eksamitöö lõpetamisele.

Järsku seisatab lühike kuldprillidega direktor, kes on ühtlasi ka matemaatikuks koolis, Ennu laua ääres. Ta võtab rahuliku liigutusega laualt täiskirjutatud lehe — — — tütarlapse nimega varustatud mustandi. Kaks karmi ja karistavat silma põrkavad kokku Ennu pilguga, kuna punane pliiats sahiseb üle poisi eksamitöö, joonistades sinna vastavat märkust. Enn on löödud. Ta kogeleb tõendusi vastuväiteiks ja püüab veenda direktorit, et tütarlapse lahendus on vale mustandil, temal aga nüüd õige.

Ometi teab Enn, et see kõik on tarbetu, sest juba läheb direktor tööga, et seletada juhtumit kolleegidele.

Tütarlaps lamab, sõna otseses mõttes, näoli laual. Ta tahaks ennast nähtamatuks teha või pugeda laua alla varju.

Enn lahkub. Ta tunneb kaaslaste kahetsevaid pilke oma turja kõrvetavat ja ohkab sügavalt, kui sulgub saali kõrge roheline uks ta seljataga. Läheb alla laiast trepist, astudes välja päikesesse ja värskesse õhku.

Korraga on tal kõle ja tühi tunne hinges. Tundub, kui oleks sooritatud elu suurim ülesanne ja pole jäänud enam teha midagi, mis võiks tuua rahuldust.

Kuumad tänavad on peaaegu tühjad. Tuleb vastu leivavanker, ja möödub paar võõrast suvitajat, kes tulevad supelrannast niiskete juuste ja värskete nägudega. Linn paistab kui palavusest nõrkevat, sest augustipäike kõrvetab oma luigelaulu.

Enn hulgub tundide kaupa. Käib sihitult piki tänavaid. Piirab ühe reisuga kogu linna ja astub paar korda koolimajja sisse, kus oodatakse eksamite tagajärgi. Kuulab heasüdamliku kojamehe lohutust ja rändab siis taas.

Viskub selili jõe kõrgele kaldale. Tunneb põske kõditavat tüünt tuult ja vaatab hõbedasi leinapajusid, mille rida küünib kuni kahvatu maanteeni.

Enn on puhuti täielikult veendunud oma läbikukkumise tõelikkuses, puhuti tõuseb tal aga jälle lootus. Hingepiin aga ei lahku pilgukski. „Kui ehk siiski? ... Mis tuleks teha siis? Mis öelda kodus?“ ... Ja suur valuhoog puistab poisi rinnus.

Õieti on Enn täielikult iseseisev. Sõbrad on teda ikka selleks pidanud ja vahel on tema isegi sellega kiidelnud. Sidemed koduga on aga seda tugevamad ja suurim on ju ikka vastutus oma südametunnistuse ees.

Veel kord sõelub ta kogu olukorra. Analüüsib ja leiab, et on ise vastikumaid inimesi, keda ta kunagi põlanud. Ta on alati ennast massist eraldanud, kõrgemaks pidanud ja teistele vaadanud veidi ülevalt alla. Praegu aga näeb ta selgesti oma närusust, tunneb oma süüdi ja on meeleheitel.

Ta on masendatud veendudes, et on end siiani ülehinnanud. Leiab ennast laialivalguva ja tahtejõuetu toimitsejana kogu oma olemuses. Samuti kerkivad esile ta siianisalatud pahed. Ta näeb oma viletsat päritolu, sõrmitseb tervet olukorda ja jõuab pessimistlikule tulemusele, et on vaid saunamehe, turbalõikaja poeg uduse soo kaldalt.

Eks ole juba Ennu vanaisa vaese popsina käristanud turbalahmakaid kõrgsool, sealsamas Sooveerel, kus ta hallipäine isa teeb sedasama veel praegu.

Kõik tuttavad pärivusseadused läbivad ta aju ja ühinevad küsimuseks, et mida küll erakorralist võiks sisaldada see popside vaim? Vahest ehk paindumatut kangust ja pisut veel muudki, aga, et midagi hoopis rabavat, seda vist mitte.

Oletades aga oma erandlikke, sünnipäraseid algeid, jääb üle võimalus, et ta on eksinud õigelt rajalt ümbruse mõjul. Ta vaatleb oma sõpru üksikult, jälgib vaimus kogu seltskonda, kellega ta kaasa läinud ja on nüüd päris kindel, et see pole mõjunud temasse hästi. Isegi sõrmedel võib ta sõpru lugeda, kes on kindlasti talendid aga muutuvad tavalisiks keskpärasuse mõjul.

Kujutleb ennast võrsununa heast perekonanst, mitte ainult nime, vaid oma sisemiste omaduste poolest. Näeb oma eeskujulikku kasvatust ja hoopis teise hingeeluga ennast. See pole mite säärane skeptik nagu tema praegu, vaid inimene, kes on suuteline kandma oma sotsiaalset elumõtet, mida dikteerib ühiskond.

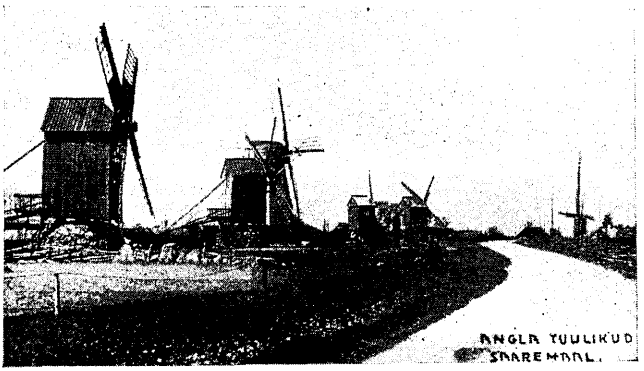
Umbes sääraseid mõtteid mõlgutab eksami tagajärgi ootav Enn tol õhtupoolikul sihitult linnas hulkudes ja kõrgelt kaldalt jõe hõbedast palistust

vaadeldes, mille moodustavad istutatud leinapajud.

Lõpuks seisavad nad kõik, nii närvitsevad tüdrukud kui ka rahulikkust simuleerivad poisid, jälle suures saalis, et kuulata otsust. Valitseb hiirvaikus ja selgesti võib kuulda suure raamatu lehtede krabinat saali kaugemaski nurgas, kui neid pöörab näpitsprillidega direktor järge otsides.

Loetelu algab ta noorimast klassist mändide ladvus ja rusikatel paisutab veri siniseid soonevorpe, nagu tõstaksid nad hiigelsülemit veestnõrguvat turvast.

Oh ei! Mitte ainult selle rumala mahakirjutamise pärast, samuti ka mitte tema, direktor, pole Ennu läbikukkumises süüdi. Ennu laiskust on ammu märgatud, ehkki kevadel võimaldati talle vaid järeleksam. Samuti on otsuse teinud üksmeelselt ja endastmõistetavalt õppenõukogu.

Angla tuulikud Saaremaal

siirdudes järjest üle vanemaile. Kõik seisavad püsti oma kohtadel, nii nagu just keegi direktori sisseastumisel jäänud. Vaikivad need, kes tunnevad rahuldust hinges, aga ka need, kes vahivad tardunult enda ette nagu kuulnuksid nad äsja oma surmaotsust.

Siis on järg Ennu klassis ega kesta kaua, kui ta — arvab oma nime kuulvat. „Kuid, jumalapärast, mida seal õieti öeldakse? See on kindlasti ainult rumal eksitus." Ometi teab ta, et see oli tema, teab seda kõigest hoolimata, — ja metsik vihasööst vallutab teda. Direktor on lõpetanud. Pärast mõningat manitsussõna ta pöördub minekule, suleb laksatades suure raamatu ja läheb siis tõesti.

Uksel ootab teda aga ähvardav poiss soost. Ta nägu on hall ja kaame kui udu suvehommikuti Sooveere

Enn seisab nüüd noruspäi, pilk suunatud praolisele kiviparketile. Talle meenub, kuis ta esmakordselt seisis kõrvuti piibustlõhnava taadiga selle prillimehe, nagu vägeva valitseja ees, viimase kabetis.

Härra direktor oli siis mõnusasti nende mõlemaga vestnud. Ennule isegi labakäega selga patsutanud seletades, et tagamaa on ikka neid kangemaid ja tsivilisatsiooni verstaposte andnud. Ometi oli ta taadile nagu mööda minnes vihjanud, et Ennule oleks ehk siiski parem õppida hõlpsalt heaks rätsepaks kui asuda okkalisele teaduseteele kerge kukruga.

Taat oli siis ainult nohisenud, vahest natukene kõvemini kui just vaja, puudutanud oli see aga teda siiski, ja võrdlemisi sügavalt.

See kõik paistab nüüd välguna Ennu peas, seistes noruspäi direktori ees ja kuulates viimase noomitust. Ja seda juurdleb ta ka siis, kui astub alla laiast trepist, edasi mööda koridori, mille seintel seisavad suurimate oraatorite, suurimate skeptikute ja suurimate satiirikute büstid.

Päratu paraaduks langeb prahvatades ta järel kinni. See mürin kostab sajakordselt vastu tühjadest koridoridest ning kõlavatest klassitubadest.

Enn kohtab sõpru mänguväljakul. Nad tunnevad talle eranditult kaasa. Kutsuvad õhtuks lõbusasse seltskonda, kus ei puudu midagi ja jätkub ülemeelikut naeru taas.

Ei, Enn sinna täna siiski ei lähe. On ta ju kaotanud täna heal juhul vaid lahingu, halval juhul võib-olla aga kogu sõja. Täna ta seisab suurel teelahkmel, mis määrab ta saatuse suuna. Nii peaks see olema tähtsam õhtust sõpradega, mille petlikkust ta tunneb täpselt ja kus pole ometi kõike, mida elu mõtteks vaja.

Koju läheks ta pigemini, läheks isakoju, Sooveerele, ja veel täna.

Nii ta siis istubki päevaloodel sõbra jalgrattale, et sõita maale. Tee on võrratu, ratas uus ja sõitja nagu pisut meeletu.

Puhuti ta kihutab nagu pöörane, puhuti peatub. Istub teelahkmele kivile, et mõelda ja juurelda. Kiiresti mööduvad asulad, valge teeoja jookseb imelise väledusega rataste alt läbi ja tiheneb aegamisi videvik.

Siis on ta päral. Tasaselt nagisevad sadulavedrud auklikul sihiteel ja sõitjale paiskub kord sooja, siis jälle jääkülma õhuvoolu vastu.

Laane kohal taevaserval tuksub kustuv õhtueha ja kõrgsoost tõuseb suur laiguline kuu, lahke ja mõnus.

Lõhnav kaasik meenutab talle saatvat ema. Ta teab nüüd, et ema käeviibe lahkuvale pojale on nagu suur sülem tõsist armastust. Kõrvutades seda linna tüdrukunukkudega elegantse ja peenutseva viipeaga, peab Enn muigama kurvalt ja irooniliselt.

Nõresokstega kase all astub ta rattalt ja pöördub rööbasteele. Möödub üksikust vahtrast ja õitsenud sirelipõõsast. Lükkab jalgratta põõsasse, kust ehmunud konnad kabuhirmus põgenema hüppavad, ja pühib higi laubalt.

Tuttav kodulõhn lööb talle ninna. See on segu turbasuitsu-, aida- ja tallilõhnadest. Keegi on äsja olnud kaevul, sest rakkeilseisvast veepangest jookseb uurdeaugust veenire tasasel sirinal ja kilinal kaevu tagasi.

Kustki kartulivaost kargab valgekirju hiirekuningas kaevurakkeile, nühib vastu rakkeid nõjatuvat Ennu ja ürgab nurru. Vaikuse segajaiks on sea vilistav hingus põhus ja hobuse pikaldane heinakrompsutus.

Toas põleb tuli. Taat hööveldab akna all kruvipingil pika höövliga. Teeb vist pere uuele majale aknaid ja uksi. mis tal juba kevadest saadik käsil. Ta lükkab mõnusalt, aga põhjalikult pikki vahakollaseid laaste ja Enn arvab isegi kaevul tundvat magusvänget vaigulõhna.

Kui ta juba küllalt on seal nii seisnud ja silmitsenud, astub ta tuppa.

Höövel peatub, piip lakkab suitsemast ja laast tardub oma lõbusast kõhinjooksust höövli puuhuulil. Ainult kaks paari ehmunud silmi puurib tulijasse.

Ent Enn seisab lävel noruspäi, seisab ja vaikib.

See on taat, vana halli habemega soojumal, kes kohmab esimesena vaikuse katkestada. Ta kobab vahest ehk pisut nagu käsikaudu piipu tugevamini hambaisse suruda esitades oma esimest küsimust, ja alles nüüd suudab ka sooritada oma esimese ohke.

Enn jutustab kõik. Istub taadi vastas höövelpingil, tunneb läbi pükste pehmeid laaste ja jutustab. Räägib kord tühjaks end väikeses popsihurtsikus pärast pikki vaikimisaastaid.

Ta oli ikka neil aastail kartnud, et kodused ei suuda teda enam mõista.

Nüüd aga tunneb, et ta on selles rängalt eksinud ja et praegu ei mõista teda keegi paremini kui need kaks soovaimu siin soos.

Öö edeneb. Kukk on juba laulnud peaagu kõik oma koidikulaulud ja akna taga koputab häbelik aovalge. Sooveere popsi hurtsiku tilluke aken on aga ikka veel valge ja püüab piiluda läbi mändide üles turbakupikuteni.

Nad arutavad juhtunut. Püüavad leida seisukorra lahenduseks parimat võimalust, sest see on praegu ometi tähtsaim kõigest muust.

Pooleli ei või Ennu haridustee mingil tingimusel jääda, jõuavad nad üksmeelsele otsusele. Enn hakkab nüüd õppima Sooveere tagatoas nii päevil kui öil. Praegu ei eralda neid kahte tuba küll uks, aga taat sepitseb selle juba lähemal ajal. Siis võib Enn segamatult jätkata õpinguid eraldatuna ja üksildasena kodus, et hiljem õiendada eksternina eksamid.

Selle otsusega kustubki tuli Sooveere eestoas, ent und saadakse laugudele siiski vähe sel ööl.

Üleval kõrgsoos aga lömitavad tumedad ja sünged turbakupikud hommikuhämaruses nagu ähvardav tulevik oma raskustega.

Mõistatus nr. 6.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
42	41	40	39	38	37	36	35	34	33	32	31	30	29	28	27	26	25	24	23	22
43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63

1—11 Ühendriikide konsul. 7—11 Prantsuse ujuja. 9—12 Mälestusmärk haudadel. 9—20 Gailiti teos. 14—20 Liikumisvahendi kasutaja. 19—30 Saksa filmitäht. 28—38 Ameerika rahamagnat. 36—44 Vene luuletaja †. 43—45 Eesti karikaturist. 44—55 Operett „Estoniast". 44—49 Jumalus Kreekast. 50—53 Riie. 54—59 Järnefeldti teos. 54—56 Strindbergi näidend. 57—59 Rohu teos. 61—63 Tegelane A. Saali teosest „Dan ja Singa".

„Tuleviku Radade" lühijuttude võistlus

„Tuleviku Radade" lühijuttude võistlusest võeti elavalt osa. Nooremas rühmas võistles 21 keskkooliõpilast 28 tööga ja vanemas rühmas 9 gümnaasiumiõpilast 10 kirjandiga.

Nooremas rühmas sai esimese auhinna töö „Rahe", autor Imant Rebane, Tartu Poeglaste keskkooli V kl.; teise auhinna — lühikirjand „Tundmatu kangelane", autor Iriina Liivoja, Türi Keskkooli II kl.

Vanemas rühmas määrati esimene auhind lühijutu eest „Eksam", autor Ärni Püssa, Türi Majandusgümnaasiumi V klass; teise auhinna sai kirjand „Perpetuum mobile", autor Ilmar Sulg, Türi Majandusgümnaasiumi V kl.

Ümbrike avamisel oli suureks üllatuseks, et kolm auhinnatud tööd olid Türi õpilaste kirjutatud.

Toimetus õnnitleb niihästi auhinnatud kui ka auhindamata jäänud tööde autoreid.

TEHNIKA

Lembit Lall

Maakera ergukava

Ühe aasta pärast pühitseb kogu tsiviliseeritud maailm Atlandi-aluse kaabli 80. aastapäeva.

8. aug. 1938. a. möödub kaheksa aastakümmet sellest, kui esimesed voolutõuked, juhitud inimkäest, läbisid Atlandi ookeani määratu veelagendiku. Esimene telegramm ühendas Vana Maailma Uuega. Tuletagem sel puhul meelde uljaid tehnikakangelasi, kes andsid oma parima karmis võitluses loodusjõudude vastu, võitluses, mis on metsikumaid tehnika ajaloos.

Esimesi katseid ülemere telegraafiga tehti juba 1850. aastal. Jakob Brett oli mehe nimi, kes tuli mõttele asetada Inglise kanali põhja kaabel, et ühendada Dover'it Calais'ga. Selge on, et ei saa harilikku traati ilma pikema jututa asetada merepõhja, enne tuleb ta isoleerida. Tol ajal tunti vaid ühte veekindlat isolatsioonainet, see oli gutapertš, seda ka kasutati. Inglise kanalisse, mis siinkohal umbes 50 m sügav, asetati selleks otstarbeks valmistatud gutapertšiga isoleeritud vasktraat. Kaabli otsad ühendati mõlemal kaldal aparaatidega. Side oli saavutatud ning telegrafeerimine toimus heade tagajärgedega. Rõõm oli aga üürike, sest varsti katkes ühendus; kaabli isolatsioon oli muutunud kõlbmatuks. Võib-olla olid lained ta vastu teravaid kive katki hõõrunud või veeloomakesed läbi puurinud. Katse oli sellega täielikult ebaõnnestunud. Kuid see ebaõnnestumine õpetas tundma ka nõudeid, millele korralik merekaabel peab vastama. Ei aita ainult isolatsioonist, tarvilik on ka mehaaniline kaitse. Järgmisel aastal (1851) seati Inglis- ja Prantsusmaa vahel sisse kestev kaabliühendus; sel kaablil oli gutapertškihil veel kiht raudtraate.

Kolm aastat hiljem, 1854. a., tekkis ameeriklasel C. Field'il julge idee. Ta tahtis Atlandi ookeani põhja kaabli asetada, et Ameerikat Inglismaaga ühendada. Kogemuste saamiseks ühendas ta katseks 1856. a. Nova Scotia Newfoundlandiga Ameerikas. Kuna Dover-Calais' vaheline kaabliühendus osutas oma kasulikkust, leidis Fieldi plaan mõlemal pool pooldajaid. Inglismaal pandi rahad kokku ja asutati ühing „Atlantic Telegraph Company", milline kõik tegi, et mõtet teostada. Valentia Iirimaal määrati kaabli lähtepunktiks ja Trinity-Bucht Newfoundlandis kaabli lõpp-punktiks. 3000 km oli mõlemate linnade kaugus teineteisest õhujoones; seda pikkust pidi kaabel vähemalt evima. Aga kaabel ei läbi seda vahemaad mitte nöörsirgena läbi õhu, vaid peab järgnema merepõhja kumerustele. Võib-olla peab ta sügavasse orgu langema ja kõrgeid mägesid ületama. Ka maakera kumerus avaldab nii pika maa peal märgatavat mõju. Kui palju peab kaabel tõeliselt olema pikem? Et seda teada, peab tundma mere-

põhja profiili. Sellest aga ei teatud vähimatki, sest kellel olekski tulnud mõttesse säärane pentsik idee, tegelda merepõhja uurimisega. Nüüd oli see küsimus aga olulise tähtsusega.

Uurimislaev saadeti välja. See oli esimene sügavmereuurimine, mis ette võeti; ta ei pakkunud huvi mitte üksnes kaabliühingule, vaid ka loodusteadlastele.

Vaevaliselt edenes uurimistöö; samm-sammult, sentimeeter-sentimeetrilt mõõdeti loega meresügavust. Lõpuks jõudis uurimisreis lõpule ning nüüd teati, et merepõhi Iirimaa ja Ameerika vahel pole sugugi ühtlane. Iirimaa rannast vajub merepõhi pikkamisi ja saavutab 200 km kaugusel rannast sügavuse 1000 m. Siis läheb aga järsku ilma üleminekuta 3200 m sügavuseks ja edasi evib ookean 2500 km ulatuses sügavuse 3000—4000 m. Alles 400 km enne Newfoundlandi randa hakkab sügavus vähenema, kuni saavutab uuesti maapiiri.

Nii võis kaabel Iirimaa rannast 200 km ulatuses merepõhjas lamada, siis pidi ta aga pikas, vabaltrippuvas kaares sügavusse laskuma. Selles seisis ki kogu hädaoht. Kaabel omab oma vaskjuhtmete ja raudkattega väga suure raskuse. Keegi ei teadnud, kas kaabel, mida tollal võidi ehitada, põhjalaskmisel ka oma raskuse talub ja seejuures ei katke. Seepärast tuli väga ettevaatlikult ja hoolikalt toimida.

Riskantse ülesande täitmiseks sõitis 5. aug. 1857. a. kaks laeva Valentiast (Iirimaal) välja. „Agamemnon" ja „Niagara", nii olid laevade nimed, kandsid kumbki 2000 km kaablit, raskusega 2500 t. Laevad alustasid sedamaid tööd. Kolm päeva läks kõik õnnelikult; 8. aug. õhtuks oldi juba 600 km kaablit välja lastud. Siis aga kaabel katkes ja kõik katsed otsa uuesti kätte saada ebaõnnestusid. Laevad pöördusid koju tagasi.

1858. a. kevadeks oli kaotatud 600 km kaablit uuesti valmis ja laevad läksid jällegi teele. Seekord sõideti aga ookeani keskpaika, poolele teele Inglismaalt Ameerikasse. Kaks kaabliotsa ühendati kokku, ja laevad algasid kaabli vettelaskmist. Üks laevadest jätkas teed Ameerika poole, teine aga alustas kodureisi. Nende vahel aga rippus pikk-peenike kaabel kui määratu madu. Kuid taevas polnud ka seekord inimestele armuline. Kaabel katkes ja 150 km vajus jällegi põhja. Tööd alustati uuesti ookeani keskelt; nüüd katkes kaabel aga 500 km pärast ja uppus.

Sama aasta juulis võeti ette kolmas katse. 5. aug. saadi ühendus lõpuks ometi korda seada ja kolm päeva hiljem, 8. augustil 1858. aastal, vahetati esimesi telegramme Ameerika ja Inglismaa vahel. Suur päev oli saabunud, peenike traatnärv ühendas kahte maailmajagu. Meri, mis rahvaid pidi lahutama, ühendas neid veel kindlamini. Kuid ka nüüd ei kestnud rõõm kuigi kaua. Kaabli isolatsioon muutus päev-päevalt halvemaks. Ei aidanud ka tundelikumad aparaadid, mis tarvitusele võeti; 1. sept. oli kaabel täielikult „tumm". Selle aja kestel oli üle antud ainult veidi üle 700 telegrammi. Arvati, et soolane merevesi oli kaabli isolatsiooni rikkunud.

Kuus aastat möödus, enne kui asi uuesti julgeti üles võtta. Hakati kahtlema, kas korraliku kaabliühenduse loomine Atlandi kaudu üldse on võimalik. Field ja tema abilised suutsid endile siiski uusi poolehoidjaid leida. Moodustati komisjon, milline kõiki küsimusi üksikasjaliselt uuris. Tehti ka katseid parema kaabli saamiseks. Nii oldi hästi ette valmistatud, kui 1864. aastal uut kaablit hakati ehitama. Järgmise aasta suvel võidi kaabli kohaleasetamist alustada. Seekord kasutati kahe laeva asemel ühte hiigellaeva, mis kogu kaabli korraga pardale võttis. Laev oli eriti selleks otstarbeks ehitatud ja kandis nime — „Great Eastern". Kui ta 12. juulil 1865. a. välja sõitis, et tööd alustada,

Karu järv Saaremaal.

kandis ta pardal 4500 km kaablit, koguraskusega 4000 t. 24. juuliks oldi juba 155 km kaablit kohale asetatud. Siis aga näitasid selleks ehitatud tundlikud instrumendid, et isolatsioon voolu läbi laseb. 18 km kaablit tõmmati uuesti välja, enne kui vigane koht leiti ja parandati. 29. juulil, kui juba 1300 km kaablit oli põhjas, märgati jälle isolatsioonirikkeid, mis aga õnneks suudeti parandada. Edasi läks kõik hästi kuni 2. augustini, millal 2196 km kaablit õnnelikult välja oli lastud. Sel saatuslikul päeval lipsas kaabliots laevalt lahti ja vajus tundmatusse sügavusse. Kõik katsed teda 3600 m sügavusest uuesti päevavalgele tuua ebaõnnestusid. „Great Eastern" tuli koju tagasi.

Nähtavasti ei kohutanud ka see suur ebaõnnestumine rahamehi. Asutati uus ühing „Anglo-American Company", et kaabli kohaleasetamist siiski korda saata. 1866. a. sõitis „Great Eastern" uuesti välja, seekord saadetud kolmest väiksemast laevast. Need kandsid abimasinaid, mis veelgi otstarbekohasemad olid kui eelmisel reisil. Uus kaabel taheti asetada endisest 50 km lõuna poole.

Ükski õnnetus ei seganud seekordset sõitu ja 27. juulil 1866. a. maandus kaabliots õnnelikult Newfoundlandis. 5. aug. avas tookordne U.S.A. president, Johanson, kaabli õnnesooviga Inglise kuninganna Victoriale.

Sest peale vahetatakse tuhandeid telegramme kaabli kaudu; ta on töökorras veel tänapäevalgi.

Aga „Great Easterni" ülesanne polnud sellega veel lõppenud. Ta pidi 1866. a. uppunud kaabliotsa üles tõstma, mis tal ka viimaks korda läks. Tehti kindlaks, et kaablil mingit viga polnud. 8. sept. 1867. a. peale olid Uus ja Vana Maailm kestvalt kahe

Tulevikuradalased saavad maksuta kaasandena ingliskeelse ajakirja „Keep Smiling".

kaabli kaudu ühenduses. 1869. a. avati kolmas, 1873. a. neljas ja sellest peale kasvas kaablite arv Atlandi all kiiresti.

9. septembril 1900. aastal ühendati ka Saksamaa kaabli kaudu otseselt Ameerikaga. Sellele lisandus 1903/04. aastal veel teine kaabel.

Tänapäeval ei ole üksi Atlandi, vaid kõikide merede all arvurikkad kaablid, millega on ühendatud omavahel kõik maailma maad. Need merekaablid on närvid, mille kaudu maailma peaaju — Euroopa — saadab teateid ja võtab neid ka vastu. Nende kaudu maailm nutab ja naerab.

(Andmed raamatust H. Günther, „Elektrotechnik für Alle".)

Ralf Permann

Kevadaist spordijuttu

Olles huvitatud eelolevast kergejõustiku hooajast, kerkib tahtmatult esile küsimus: mida suudavad teha meile niipalju rõõmu ja tuska valmistanud kergesportlased?

Mitmetes lõunapoolsetes Euroopa riikides: Prantsusmaal, Inglismaal, Itaalias, Belgias jm., on juba ära peetud murdmaajooksu esivõistlused, mis tähistavad kergejõustiku hooaja algust. Kuidas kujunevad meil tänavu murdmaajooksu tulemused? Kas Kiili peab ka tänavu oma troonist loobuma ja kes tuleb junioride meistriks? Ei või mingit kindlat vastust anda. Häid pikamaajooksjaid meil just ei ole, kuid võrdvõimelisi keskpäraseid küllaldaselt, nii et raske on midagi kindlat öelda.

Aga kuidas kujunevad tulemused rajal? Toomsalu oma hilissügisese 200 m ajaga 21,9 hellitab lootusi selle rekordi veelgi suuremaks parandamiseks ja võib sedagi juhtuda õige kergesti, et 100 m rekord variseb mõne kümnendiku võrra.

Veerandmaileritest on meil suur puudus. Aastaid püsinud 300 m rekordi suutsid küll Nestrov ja Kulmar ületada, kuid püsida kogu suve stabiilselt ühtlasel tasemel suutis vaid Nestrov, kuna Kulmar ei saanud hiljem enam oma 40,5-le ligigi.

Keskmaades on meil keskmiste meeste kaader kaunis tugev: Dunkel, Piliste, Jürlau, Uba, Vaks, kõik on lootustandvad. Kuid mida teeb Prööm, kes tegeliku pikamaajooksjana meid üllatas sügisel 1500 meetris 4.02,7-ga? Jällegi väga raske ütelda.

Pikkade maade juures oleks asjatu peatuda, siin püsivad sellised suurused, nagu Prööm, Sams ja Martin, juba aastaid ühel tasemel, kaugemale jõudmata; kuid siiski on väike lootussäde Anierist. Väikesest sädemest võib tekkida suur tuli!

Tõkkejooksus on olnud tulemused vähe-ütlevad. Toomre üksi on suutnud järjekindlasti joosta alla 16,0 sek., kuna Rähn, Beckman, Arvo ja teised „vähemad vennad" on oma tulemusilt palju kahvatumad.

Aga nüüd hüpped. Kuidas hüppab Kuuse, kas pääseb ta üle 2 m või jääb ta ikka oma 1.90—1.94-le? Mida suudavad teha üllatusmehed Järvson ja Kalm? Kaugushüppes võib tulla üllatusi Tammele, Toomsalule, Küttisele ja Raskale seltsinud lootustandva provintsläse Tarkmani poolt. Teivashüpe on meil üldiselt kahvatu, noori lubavaid „teibamehi" meil on: Kiipsaar, Koik, Kask ja Kobin, kuid ei ole loota nende meeste poolt 4 m ületamist, küll aga võib sellise tembuga hakkama saada Äärma, kes oma sügisese 3.90,5-ga laseb loota kõige paremat. Kolmikhüppes ei lähene me kuidagi 15 meetrile. Küttise 14.41 tundub siiski kuidagi kahvatuna. Küttise kannul püsivad tihedalt Raska ja Järvson.

Kuidas on aga lood raudmunaga? Loodame, et Viiding oma Berliini fiasko tasa teeb ja et ka paljulubav Kreek pääseb lähemale 10 m piirile. Meie kahele tugevale kuulimehele lisandub veel kümnevõistleja Lillendal, kes on järjekindlasti ületanud 14 m joone.

Kettaheites jäävad rivaalideks Määrits ja Erikson, kes kumbki ei taha üksteisele alistuda. Kuidas tänavune hooaeg kujuneb? Elame, näeme.

Odaviskes on 60 m nii mõnigi mees saavutanud, aga Sule 71.48 ja veelgi enam, ei taha kuidagi tulla. Mägi, Issak ja „vasakukäe-mees" Uibs on lootustandvad, kuid... Sule läks vormi hooaja lõpul, kinnitades oma 69.98-ga, et on ikkagi meie parim odaheitja; ehk leiab ta end tänavu jälle ja seab üles uue Eesti rekordi. Vasaraheites loodame, et meie „vasarakordnik" Annamaa on paremas vormis ja lennutab vasarat järjekindlasti üle 50 m piiri. Ka meie vasarakordniku väiksematelt velledelt Sulelt ja Kirbult loodame paremaid tulemusi.

See lühike arutlev ülevaade on kõik muidugi minu unistus- ja kujutluslend, kuid siiski loodame peatselt läheneval kergejõustiku-hooajal näha kõiki kergesportlasi heas vormis, purustamas seniseid rekorde ja püstitamas uusi.

Rahvusvahelise Kirjavahetuse Eesti Büroo teateid

L. Kivimägi.

Mõnes koolis on kirjavahetus välismaa õpilastega muutunud juba võrdlemisi elavaks. Nii on Westholmi gümnaasiumi õpilased elavas kirjavahetuses prantsuse ja itaalia õpilastega. Teistele, kes ei ole ehk veel saanud välismaalt vastust, võib julgustuseks teatada, et Büroo sai neil päevil Ungari Õpilaskirjavahetuse Büroolt teate, et nad on kõik 107 neile kirjavahetuse alustamiseks saadetud sooviavaldust ära jaganud oma õpilastele ja ootavad uusi sooviavaldusi Eestist. Ka on Saksa büroo teatanud, et nad on avaldanud üleskutse oma õpilastele ja et nad vastavalt loodavad saadud sooviavaldusi rahuldada. Pühade ajal saabus U.S.A.-st kelleltki koolivalitsusetegelaselt Minnesotas kiri, milles soovitakse 100—200 eesti õpilase aadressi. Et rahuldada neid, kes soovisid kirjavahetust kas Inglismaaga või Austraaliaga, kes aga sealt ei ole saanud vastust, saadab Büroo nende nimed ja aadressid ühtlasi U.S.A.-sse. Šotimaale saadetud aadresside kohta teatatakse sealtpoolt, et need on rahuldatud ja kirjavahetus Eestiga on juba alanud. Nii loodab Büroo aegamööda rahuldada kõiki eesti õpilasi.

Allpool avaldab Büroo kaks õpilaskirja Šveitsist, millest üks saabus Tall. Poegl. Kaubanduskooli, teine Tall. 1. Tütarl. Gümnaasiumisse, ja üks kiri Ungarist, saabunud Tall. Tütarl. Kommertsgümnaasiumisse.

Zürich, den 7. März 1937.

Werter Kamerad!

Ich freue mich, Sie kennenzulernen, und ich bitte Sie, mich in den Briefen mit dem vertraulichen „Du" anzureden. Im letzten Herbst wurde ich 15 Jahre alt und bin 1 m 85 cm grosz.

Ich selbst bin nicht Briefmarkensammler wie Sie. Da mein Vater aber eine Sammlung besitzt, werden Sie doch Gelegenheit haben, zu tauschen. Meine Freizeitbeschäftigung ist das Sammeln von Schmetterlingen.

Die Stadt Zürich liegt am Ende eines schönen, blauen Sees, dessen Abschlusz nach Süden die Alpen bilden. Zürich hat etwa 320 Tausend Einwohner.

Ich freue mich, bald von Ihnen einen Brief zu erhalten und schreibe ein andermal mehr. Mit freundlichem Schweizergrusz

Zürich, den 8. März 1937.

Liebes Fräulein!

Ihre Adresse habe ich von Pro Juventute erhalten. Ich erlaube nun mir den Briefwechsel zu eröffen. Zu Ihrer Orientierung möchte ich zuerst von mir selber schreiben.

Ich bin bald 13 Jahre alt und möchte allem voraus schicken, dasz es netter wäre wenn wir uns per „du" anreden könnten, falls Sie ungefähr im gleichen Alter sind. Mein Bruder ist ein Jahr jünger als ich und heiszt Karl. Wir wohnen in Zürich, einer Stadt mit 320 000 Einwohnern. Sie ist wunderschön am Ausflusz des Zürichsees gelegen und wird von der Limmat durchflossen. Ringsherum erheben sich Hügel, besonders beliebt ist der Ütliberg, der sich 873 m

übers Meer erhebt. Vom Gipfel aus hat man einen herrlichen Ausblick über die ganze Stadt und in die herrlichen Schweizerberge. Die ganze Familie treibt viel Sport, im Sommer schwimmen und bergsteigen und im Winter skifahren und schlittschuhlaufen. Da mein Vater hie und da auch Photos macht, werde ich Ihnen oft auch Bilder schicken. Nun würde es mich freuen recht bald etwas von Ihnen zu hören.

Die freundlichsten Grüsze sendet Ihnen.

30. März 1937.

Meine liebe Ester!

Ich habe deinen wirklich netten Brief bekommen. Das Bild von Tallin ist sehr schön und ich freue mich sehr, dasz du ein so schönes mir schickst. Nämlich an dem Ende des Schuljahres werden wir in der Schule eine Ausstellung machen mit den Sachen, welche wir aus dem Auslande bekamen. Ich werde auch alles, was du mir erklärt hast, hinzuschreiben.

Leider haben wir sehr kurze Osterferien, vom 19-ten März bis zum 31-ten. Morgen müssen wir schon wieder in die Schule gehen.

Wir färbten auch Eier zu Ostern. Am Ostermontag gehen die Knaben die Mädchen spritzen, natürlich mit Parfüm, und dann geben die Mädchen ihnen Eier. Jetzt geben wir schon meistens Schokoladensachen. Das ist feiner! Im Dorfe gehen die Bauern schon um 5 Uhr morgens spritzen, aber sie tragen die Mädchen zu dem Brunnen und dort bekommen sie einen Eimer voll Wasser übergegossen. Gut, dasz ich nicht im Dorfe wohne. Es kann nicht sehr angenähm sein!

Am Ostersonntag war ich bei meiner Freundin in Gerendas. Es ist ein Dorf. Es war sehr fein. In der Früh fuhr ich mit meiner Mutter hin (mit der Eisenbahn) und kamen spät abends zurück.

Das Wetter ist sehr warm und ich gehe jeden Tag Rad fahren. Bald werden wir Tennis spielen gehen. Das wird herrlich! Wir sind 12 Mädchen, spielen abwechselnd, und während die anderen spielen, besprechen wir unsere wichtigen Sachen. Wir gehen am 10-ten September in die Schule und sie endet Ende Juni. Wir bekommen nur zwei Monate Ferien. Es ist so wenig!

Hoffentlich hat deine Freundin schon eine Antwort bekommen.

Ich bekam deinen Brief am Osternmontag und jetzt, Dienstag, antworte ich schon. Jetzt kannst du nichts sagen und ich hoffe du wirst von mir dir ein Beispiel nehmen und auch so schnell schreiben.

Die Marken sind sehr gut!

Nachträglich wünsche ich dir und deinen Eltern fröhliche Ostern!

Tausend Küsse von deiner . , .

„Tuleviku Rajad" ilmuvad üks kord kuus (välja arvatud juuni, juuli ja august). Tellimishind kr. 2.— kogu õppeaastas, 90 snt. sügispoolaasta, 115 snt. kevadpoolaasta. Üksiknumber — 25 snt. Vastutav tegevtoimetaja: Karl Mihkla. Toimetus: Joh. Aavik, Harald Jänes, Otto J. Kiisel, Hugo Lepik, Oskar Parlo, Helene Tamverk, Aleksander Vaigla. Väljaandja: Eesti Keskkooliõpetajate Kogu. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Sakala 51. Tarvitamata käsikirju alal ei hoita. Käsikiri saadetakse tagasi, kui selleks on lisatud mark.

LASTEJUTTUDE

I VALIK SISALDAB 10 MAAILMAKIRJANDUSE VÄÄRTTEOST, UMBES 1500 LK, hulga piltidega. Hind kuni 1. juulini s. a. ette tellides Kr. 14.— (ühes saatekuluga).

„Lastejuttude" I valik sisaldab järgmisi 6—12 a. vanustele lastele määratud teoseid, mis ilmuvad 1937. a. jooksul:

H. C. Andersen: MUINASJUTTE.

„Need Taani suure muinasjutukuninga Anderseni muinasjutud ei vanane kunagi. Neis on alati sama värskus, sama puhtuse vaim ja muinasjutu imeline salapärasus" (A. Swan).

A. Daudet: JUTTE LASTELE.

Daudet'l on palju sarnasust Dickensiga oskuses teoste üksikasju meisterlikult rühmitada ja sundida lugejat nutma ja naerma.

G. Geijerstam: MU POISUD.

Huvitav jutt kahest poisist: 9-aastasest Svantest ja 6-aastasest Ollest ja nende rõõmsatest seiklustest kooli-vaheajal mererannas.

Grimm: MUINASJUTTE.

Peenim muinasjuturaamat, mis seni noorsoole üldse ilmunud. Need võrratult ilusad muinasjutud on aarded. See on südamlik ja südamete raamat.

W. Hauff: MUINASJUTTE.

Grimmi muinasjuttude kõrval on see noorsoo seas suurima populaarsuse omandanud muinasjuttude kogu.

L. Carrol: ALICE'I SEIKLUSI IMEDEMAAL.

Jutt väikesest Alicest, kes valge jänese saatel tungib imedemaale ja tutvub seal kummaliste elanikkude ja elajatega.

C. Collodi: LÕBUSAID LUGUSID LASTELE.

Naljakad lood väikestest lastest, kes tahtsid olla suured.

R. Kipling: KAUNEMAID LUGUSID TAEVA ALL.

Kipling on inimkonna suurim muinasjuttude jutustaja. Tema jõuline, algupärane fantaasia suudab vangistada lugeja meelekujutluse ja sugereerida sellele oma sisu.

LÄTI MUINASJUTTE LASTELE.

Neist kostab Balti mere tumedat kohinat ja kaugeid hääli suitsustest mõisarehtedest ja kajastub tumedates metsades ja soodes orjadena vaevatud rahva luule.

MUINASJUTTE LASTELE KOGUST „1001 ÖÖD".

On väheseid teoseid, mis leviku ja populaarsuse poolest suudavad võistelda hommikumaa jutustuse meisterteosega „1001 ööd".

Ilmus: **Ch. Dickens: MEIE ISSANDA ELU.**

Tõlkinud K. Martinson. Õpet. H. Haameri saatesõnaga. Hind Kr. 1.—.

Varemalt ilmunud: **K. Tšukovski: MUINASJUTTE LASTELE.**

Vabalt eestistanud J. Kärner. K. Rotovi illustratsioonid. Hind. Kr. 2.75.

Üksikud muinasjutud:

Limpopo. Loomade mäss. Varastatud päike. Köögi-Kata mure. Telefon. Hiiglane Prussakas. Lasteõgija. Pese-ise-sa. Kärbes Piriseja. Hind à Kr. 0.35.

Eesti Kirjastuse Kooperatiiv — Tartus

Posti jooksev arve nr. 22-87.

„Külvaja" trükk, Tallinn, Rataskaevu 6, tel. 450-67.